

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav etnologie

Bakalářska práce

Natália Příbylová

Poškrvené symboly: nacistická symbolika

v kultúrno-historickom kontexte

Tainted symbols: Nazi symbology in Cultural and Historic Context

Praha 2016

Vedoucí práce: PhDr. Barbora Půtová, Ph.D, Ph.D

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 24.dubna 2016

.....

Jméno a příjmení

Autor, užívající v této práci symbolů týkajících se nacismu, prohlašuje, že slouží pouze ke vzdělávacím a vědeckým účelům a je si vědom protizákonnosti při jejich použití pro založení, podporu a propagaci hnutí, směřujících k potlačení práv a svobod člověka ve smyslu § 403 Trestního zákonníku, resp. projevu sympatií k hnutí směřujícím k potlačení práv a svobod člověka ve smyslu § 404 Trestního zákoníku, či hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob ve smyslu § 355 Trestního zákoníku a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod ve smyslu § 356 Trestního zákoníku. Autor se zároveň zříká odpovědnosti za zneužití tohoto materiálu třetí osobou a prohlašuje, že jeho dílo nepropaguje nic ve smyslu výše uvedených zákonů.

.....
Jméno a příjmení

Kľúčové slová (slovensky)

nacizmus, symbolika, pôvod, význam, swastika

Kľúčové slová (anglicky):

nacism, symbology, origin, meaning, swastika

ABSTRAKT

Autor sa v práci zaoberá symbolikou, ktorá bola v období nacizmu používaná, jej významom a podobou. Snažil sa sledovať výskyt a použitie daných vybraných symbolov, naprieč históriou a kultúrami. Hlavným cieľom práce bolo nájsť prvotný význam týchto symbolov a teda poukázať na to ako boli v období nacizmu tieto interpretácie prekrútené či vymyslené a tým pádom „zneužité“, čo vedie k ich dnešným chybným výkladom. Pod pojmom nacistické symboly autor v jednotlivých kapitolách predstavuje symboly širokej verejnosti známe aj neznáme.

Za najvýznamnejší a najviac „poškvrnené“ symbol považuje autor swastiku, viac známu pod pojmom hákový kríž. V práci autor poukazuje na históriu tohto symbolu ako aj jeho vykladanie naprieč kultúrami a náboženstvami v období pred jeho prevzatím nacizmom, následne sa snaží vysvetliť prečo a ako sa stala swastika hlavným symbolom nacizmu. Nakoniec sa snaží poukázať ako je tento symbol vnímaný dnes a aké problémy sa s jeho dnešným používaním vyskytujú.

Autorova snaha sa ďalej zameriava na vysvetlenie histórie užívania symbolu zvaného Davidova hviezda, ktorý je dnes považovaný za symbol judaizmu. Avšak mnohé spolky, sekty, spoločnosti si tento symbol prisvojili aj naprieč históriou, aj v dnešných dobách. Cieľom ďalšej časti práce je teda zosumarizovať užívanie tohto symbolu, no nie len v kontexte judaizmu ale v iných smeroch, ktoré sú v dnešnom svete známe viac alebo menej. Nakoniec by chcel poukázať na jeho význam v dnešnej mystike, resp. vysvetliť jeho význam v alternatívnych smeroch vedy ako je napríklad posvätná geometria. Hoci sa môže na prvý pohľad zdať, že takýto prístup je nevedecký, mnohé publikácie o tomto smere uvažovania hovoria a teda príde autorovi vhodné oboznámiť akademickú obec aj širokú verejnosť so zhrnutím aspoň základných bodov týchto moderných náuk o posvätné.

Z ďalších symbolov práca objasňuje pozadie vzniku a použitia germánskeho písma rún ako aj vznik rún armanenských. Cieľom tejto časti práce je poukázať na vznik a vývoj tohto systému rún a ich komparáciou objasniť rozdiely medzi nimi a klasickými runami, obsiahnutými v runovej abecede futhark.

V poslednom rade by sa rád zameril na interpretáciu menej známymi symbolmi, pričom sa snaží sledovať ich vývoj. Sem možno zaradiť symboly ako sú čierne slnko a znak Totenkopf, t.j. lebky s prekríženými kosťami. Autor sa snaží nájsť a predstaviť menej známu

históriu užívania týchto symbolov rôznymi skupinami, pred tým ako boli prevzaté v nacistickom období a teda boli zvýraznené v histórii v negatívnom svetle.

Na záver je na svojom mieste podotknúť, že touto prácou sa autor snažil načrtnúť problematiku spojenú so štúdiom symbolov, čo znamená, že túto prácu je možné považovať za akýsi úvod k ďalšiemu bádaniu. V tejto práci sa hlavne zameriava na základný popis vyššie uvedených symbolov a popri tom sa snaží ozrejmiť isté skutočnosti v ich významoch, ktoré sa s najväčšou pravdepodobnosťou vyskytovali na mnohých miestach sveta. Zároveň sa snaží predložiť u niektorých symbolov svoje teórie v ich interpretácii.

ABSTRAKT

In this work, the author is dealing with symbolism, which was used during the era of Nazism, its meaning and its image. He was trying to monitor occurrence and application of chosen symbols, throughout the history and cultures. The main goal was to find the original meaning of these symbols and to point out which way they were distorted and “exploite”, which nowadays leads to it’s wrong interpretation and misunderstandings. Author describes the conception of Nazi symbols in individual chapters and introduces symbols to the public.

According to author, the most important and the most “lost” symbol is the swastika. Author points out the history of this symbol, as well as its meaning through cultures and religions before its adoption by Nazis. She is trying to explain why and how the swastika has become the main symbol of Nazism. In conclusion, she mentions how is this symbol seen today and what problems it is causing nowadays.

Author’s effort is later being focused on the historical explanation of a symbol, known as the David’s star, which is used as a symbol of Judaism. However many associations, groups, sects and societies have been appropriating this symbol for centuries. Goal of another part of this work is to summarize usage of this symbol, not only in Judaism but also other directions, which are known to this world. At the end, she would like to show its meaning in today mysticism and explain it in alternative ways of science, like the saint geometry. Even though it might seem that this stance is not scientific, many publications are referring to it, which is according to the author appropriate to mention in to the academy and the whole society.

Another of symbols, which are being discussed in this work, is the Germanic writing of runes, just like the origin of the Armanen runes. Goal of this part is to point out the main system of runes and their comparison in the rune alphabet Footmark.

Last thing to talk about is the interpretation of less known symbols, while monitoring their development. The Black Sun and Totenkopf, which is a skull with crossed bones, might be included in this group. Author is introducing less known history of these symbols used by different groups, before its adoption by Nazis and before they became connected with the negative part of our history.

Finally, it is important to mention, that author was trying to portray issue connected to the symbol studies, which means that this work can be taken as an introduction to following exploration and researches. This work is basically written to clarify above-mentioned emblems while elucidating facts about their sense. In her work, the author is also offering her theories and explains her point of view on some of these issues.

OBSAH

1. REŠERŠ	10
2. ÚVOD	15
3. SWASTIKA	17
3.1 Európa	19
3.2 Amerika	20
3.3 Hinduizmus	20
3.4 Buddhizmus	21
3.5 Nacistická éra	22
4. ČIERNE SLNKO	26
4.1 Alchýmia	26
4.2 Nacistická éra	27
5. DÁVIDOVA HVIEZDA	30
5.1 Arménsko	30
5.2 Judaizmus	31
5.3 Nacistická éra	32
5.4 Ezoterika a posvätná geometria	33
6. RUNY	34
6.1 Germánsky futhark mladší	35
6.2 Armanenskéé runy	38
7. LEBKA S „HNÁTMI“	40
7.1 Zlatý vek pirátstva	40
7.2 Nacistická éra	40
8. ZÁVER	43
9. ZOZNAM LITERATÚRY	46

1. REŠERŠ

Na úvod by som si dovoľila podotknúť, že samotný prehľad doterajšieho bádania k danej téme – Nacistická symbolika v kultúrno-historickom kontexte – je ťažké dohľadať. Je tomu tak z viacerých dôvodov. Ako prvý by som uviedla fakt, že táto práca sa snaží zaoberať viacerými symbolmi využívanými nacistickým režimom. Tento fakt je neprehliadnuteľný, nakoľko neexistuje práca, ktorá by sa do tohto momentu zaoberala danou tematikou kompletne, a nie len čiastočne. Táto práca sa snaží zmapovať symboliku, ktorú si osvojilo nacistické hnutie a jeho zložky v čase keď si ich osvojilo, ale zámerom práce je dohľadať aj informácie týkajúce sa pôvodu a významu daných symbolom pred týmto obdobím a po ňom, to znamená po roku 1945 do súčasnosti.

Za jediné práce, z ktorých by sa dalo čerpať pri hľadaní informácií ohľadom danej problematiky sú najrôznejšie slovníky symbolov, v ktorých sa nachádza viac ako jeden popísaný symbol zo záujmu práce. Je to aspoň nejaká stopa, no tam kde začína hneď aj končí, nakoľko slovníky symbolov, hoci ich je nemálo, fungujú na podobnom princípe a síce, že daný symbol popíšu, čo by však dokázal každý, kto ten-ktorý symbol už niekedy videl, a okomentujú ho len základnými charakteristikami, ktoré sú známe širokej verejnosti. Medzi tieto slovníky by sme mohli zaradiť *The Handbook of Tibetan Buddhist Symbols* od Roberta Beera (2003), *The Illustrated Encyclopedia of Hinduism N-Z* od Jamesa G. Lochtefelda (2002) ako aj *Sacred Hindu Symbols* od Gautam Chatterjee (2001) a mnoho ďalších (Nozedar, 2008; Cooper, 1978). Za ich ďalšie mínus možno považovať fakt, že sa stále tieto komentáre opakujú, čo rozhodne bádateľovi či záujemcovi o danú problematiku neľahčuje prácu. Čas od času sa samozrejme nájde slovník symbolov, ktorý prinesie niečo nové, v rámci komentárov a čo môže poslúžiť ako stopa k ďalšiemu hľadaniu. Za takýto slovník možno považovať *Slovník symbolov* od Uda Beckera (2002). Nie len že sa zaoberá symbolmi a ich významami, no zároveň sa ich snaží spojiť s interpretáciami iných symbolov, napr. symbolika čísiel.

Druhý faktor, ktorý je viditeľný pri hľadaní informácií je ten, že pokiaľ sa už niekto niekedy zaoberal symbolmi spojenými s nacizmom, tak to bola práca, v ktorej sa snažil popísať len jeden, maximálne dva symboly. Samozrejme, je potrebné pripustiť ten fakt, že táto téma je tak obširná čo do potrebných znalostí (či už teoretických alebo lingvistických), to do obsahovej stránky. Už len obrazový materiál by vystačil na niekoľko publikácií. Pri tomto druhom probléme, sa stretávame s dvoma druhmi prác, a síce práce:

- ktoré sa cielene zaoberajú jedným alebo viacerými z daných symbolov, v rámci výskumu napr. budhistickej symboliky;
- a práce, ktoré sa danou témou nezaoberajú priamo, avšak v rámci svojej témy „náhodou zakopnú“ o daný symbol a len v rámci možností ho v stručnosti popíšu ako je tomu v prípade slovníkov, resp. ich popis vychádza z jedného, maximálne však dvoch zdrojov;
- tretí typ sú práce, ktoré sa absolútne nezaoberajú daným symbolom avšak z ich kontextu je možné odvodiť určité informácie.

Do prvej kategórie by som mohla zaradiť práce, ktoré sa na vedeckej úrovni snažia podať vysvetlenie, prečo práve tento symbol a do istej miery sa snažia dopátrať jeho pôvodu a pôvodnému významu. Do tejto kategórie musí byť jednoznačne zaradená publikácia amerického archeológa Thomasa Wilsona (2010) *The Swastika – The Earliest Known Symbol, and Its Migrations; With Observations on the Migration of Certain Industries in Prehistoric Times*. Jedná sa podľa môjho názoru o jednu z najvýznamnejších publikácií, nakoľko daná publikácia bola pôvodne vydávaná pred II. svetovou vojnou a teda, názory a informácie v nej obsiahnuté nie sú poznačené budúcimi situáciami. Na druhej strane sa jedná o publikáciu „starú“ čo znamená, že dané informácie už nie sú do určitej miery aktuálne a to z dôvodu archeologických vykopávok, ktoré sa od daného obdobia vykonali. Avšak aj naďalej ostáva na rebríčku zdrojov k tomuto bádaniu na vrchole.

Za ďalšie z publikácií spadajúcich do prvej kategórie možno považovať práce od Gershoma Scholema (1995) *Davidova hviezda* alebo práca Bernarda Kinga (1996) *Runy*. Všetky tieto práce sa vo svojom obsahu zaoberajú aspoň určitou časťou výhradne symbolmi zo záberu bakalárskej práce. Nevýhodou oboch typov prác je to, že každá práca sa zaoberá len určitým úsekom používania toho ktorého symbolu v rámci jedného priamočiareho zamerania. Avšak stále to bádateľa posúva vpred i keď nie tak rýchlo ako by si jeden prial.

Pred tým ako sa presunieme k ďalšej kategórii by som ešte podotkla, že touto problematikou, sa v prostredí Univerzity Karlovej zaoberala Alžbeta Cenková (2010) vo svojej diplomovej práci *Kontroverzní symboly – Vnímání a chápání symbolů mladými lidmi*. V tejto práci sa zaoberala štyrmi symbolmi a medzi nimi aj symbolom zvaným swastika, zároveň sa zaoberala len týmto symbolom a najčastejšie vychádzala len zo zdrojov od Nicholasa Goodricka-Clarka (2008).

Do druhej kategórie spadajú publikácie ako *The Science of Swastika* od Bernarda Meesa (2008), *The Black Sun Unveiled* od Jamesa Pontolillo (2013). Obe tieto práce sa

zaoberajú určitou oblasťou nacistického obdobia, no nepriamo narážajú na prepojenie týchto oblastí so symbolmi, ktoré sa uvádzajú už v samotnom názve prác. Tento typ je dosť častým javom, avšak patria do podkategórie výnimiek, čo znamená, že v nich možno nájsť informácie nad rámec slovníkového výkladu. Za najvýznamnejšie pramene k danej téme možno považovať práce prof. Nicholasa Goodricka-Clarka, historika a špecialistu na západnú ezoteriku. V jeho publikáciách *Okultní kořeny nacismu (Tajné árijské kulty a jejich na nacistickou ideologii)* (2008) a *Černé slunce (Árijské kulty, esoterický neonacismus a politika identity)* (2010) predstavuje pozadie nastickej éry, ktoré je silno späté s viacerými symbolmi zo zamerania práce. V prvej práci sa zoberá históriou daných kultov v minulosti, a zároveň popisuje symboliku pridelenú daným kultom v rámci nacizmu ako aj symboliku použitú na propagovanie danej ideológie. Naopak v druhej práci sa zaoberá skôr situáciou po vojne. Sleduje vývoj týchto kultov a symbolov a ich prenikanie do novej spoločnosti ako aj do nových kultov a ideovej politiky.

Za kontroverznejšiu publikáciu spadajúcu do tejto kategórie možno považovať knihu od Michaela Fitz-Geralda *Nacistická okultní válka (Hitlerova smlouva se silami zla)* (2014), ktorá spadá v rámci literatúry do science-fiction, nakoľko je popretkávaná konšpiračnými teóriami od začiatku dokonca. Avšak aj konšpiračná teória je len teória a veda má povinnosť každú teóriu preskúmať a rozhodnúť či bude pre danú dobu platná alebo nie. Preto podľa môjho názoru stojí za to prejsť si aj týmto štýlom literatúry, keď už pre nič iné tak aspoň získať aj znalosti z tejto oblasti aby mohol bádateľ reagovať na dané názory. Hoci je pravda že „aj zlá reklama je reklama“, každý jeden mýtus je založený čiastočne na pravde. Bohužiaľ v danej publikácii je len málo informácií, ktoré by sa dali považovať za relevantné pre túto prácu.

I keď za krátky, ale predsa len svojim obsahom bohatý prameň možno považovať publikácie zamerané na popis predmetov z nacistického obdobia určených pre úrady (v zmysle súdy, prokuratúry), zamestnancov pamiatkových úradov, múzeí a zberateľov. Je to z toho dôvodu, že i keď málo, predsa len sú v týchto publikáciách popísané predmety nesúce daný symbol, a spolu s nimi sa vždy nájdú popisy symbolov, poprípade ich cesta do „centra diania“ nastickej ideológie. Za takúto publikáciu možno považovať knihu s názvom *Německé insígnie* od Zdenka Svobodu (2003). V nej sa dozvieme mnohé, i keď nie rozsiahlosťou dlhé informácie ohľadom symbolov ako je ríšska orlica alebo farieb, použitých v tomto období, ale aj a spojení Árijcov a swastiky.

Do tejto kategórie si dovoľím taktiež spomenúť bakalársku prácu Bc. Nikoly Šenkyříkovej (2015) *Proměny architektury tradičního .balijského domu ve 20. století*. V tejto práci sa venuje síce úplne inej téme ako práca Nacistická symbolika v kultúrno-historickom kontexte, avšak stále je možné v nej nájsť stopy určitého bádania okolo symbolu swastiky, ktorý musela autorka popísať z dôvodu objavenia sa daného symbolu na popisovanej architektúre.

Do poslednej kategórie prác zaraďujem práce, ktoré s danou tematikou nemajú nič spoločné so symbolmi avšak z ich obsahu a informácií možno vyvodiť určité závery týkajúce sa rozoberanej témy. Preto sem zaraďujem biografie nacistických pohlavárov ako aj historické práce o nacizme a inštitúcií, ktoré vznikli v čase vládnutia nacistickej ideológie. Konkrétne sa jedná o publikáciu jedného z najväčších odborníkov na nacizmus Heinza Höhneho (2012) *Elita ve stínu smrti*. Jedná sa o dejiny nacistických jednotiek Schutzstaffel (SS), v ktorých podáva nie len ich históriu a vývoj ale aj ich ideológiu. V samostatnej kapitole rozoberá vznik vnútornej štruktúry SS, z ktorej je možné vyvodiť viacero zaujímavých faktov týkajúcich sa symbolov čierne slnko a smrčka.

Taktiež sem patria biografie najvýznamnejších ľudí nacizmu a predovšetkým nám prináša bohaté informácie kniha s názvom *Heinrich Himmler, druhý muž třetí říše* od Dušana Hamšíka (2013). V tejto práci sa zoznámime s osobnosťou H. Himmlera a tým pádom aj jeho vplyvom na nacistickú ideológiu a ideológiu jeho „čierneho rádu“, ktorý je priamo napojený na symboliku. Za ďalšiu publikáciu možno považovať knihu od už viackrát spomínaného Nicholasa Goodricka-Clarka (2011) *Hitlerova kněžka*. Jedná sa o biografiu ženy, ktorá ovplyvnila nacistickú ideológiu a zaslúžila sa o jej prepojenie na hinduistickú filozofiu a vieru. Z toho vyplýva, že môžeme do určitej miery sledovať prechod hinduistických prvkov do nacizmu.

V poslednom rade by som sem zaraďila určité pramene, ktoré sa tiež nezaoberajú týmito symbolmi ale nájdeme v nich zmienky o symbole swastika a to sú indické eposy Rámájana a Mahábharáta. Sú písomným dokladom užívania symbolu swastiky už po tisícročia. Za ďalšie pramene možno považovať mýty, v ktorých sa objavujú dané symboly ako napríklad čierne slnko, alebo runy (mýtus o Odinovi a runách).

To by bolo asi všetko k roztriedeniu prameňov, z ktorých je možné čerpať. Na prvý pohľad sa zdá, že sú všetky monotónne, no problémom je fakt, že málokto autor sa zaoberal daným symbolom vo viacerých časových horizontoch. Za ďalší problém bádania možno

považovať fakt, že sa jedná o starobylé symboly a teda k nim nemáme spoľahlivé písomné pramene od počiatku ich vzniku, ktorý zároveň ani nevieme pri mnohých symboloch presne určiť. Z toho vyplýva, že v dnešnej dobe môžeme vychádzať len z interpretácií relatívne mladých, čo nám však nezaručuje istotu, že ten istý význam mali tieto symboly aj v minulosti. Do určitej miery je možné sa opierať o archeologické vykopávky, avšak aj pri nich môžeme len hádať ich význam a podobne.

Problémy pri interpretácii skúmaných symbolov spôsobuje aj fakt, že mnohé z nich si prepožičali iné ezoterické a okultistické skupiny, ktoré im pripisujú svoj význam (napr. teozofia). V mnohých prípadoch ich zakomponujú do zostavy symbolov, ktoré tým pádom môžu dávať iný význam ako keď by stáli samotné. Najhoršie na tom pravdepodobne je to, že význam týchto symbolov v dnešnej dobe interpretujú v mnohých prípadoch už len žiaci zakladateľov a teda je dosť možné, že sa pôvodný význam nenávratne stratil tak ako je tomu aj pri starobylých významoch. Je však aj dosť možné, že tieto „nové“ symboly majú rovnaký alebo podobný význam ako tie „staré“.

Podľa môjho názoru je práve z tohto dôvodu potrebné študovať symboly, ich prejavy v kultúre a ich významy a zároveň ich vierohodne zaznamenať, a síce aby sa pre budúcnosť už nestalo, že nájdu tieto „nové“ symboly a budú ich chybné spájať s tými starobylými a následne budú tieto generácie vytvárať históriu, ktorá nie je práve najsprávnejšie. Jednoducho povedané je potrebné symboly študovať aby sa nezabudlo. Veď ako inak vyjadří človek svoju myšlienku natrvalo ak nie symbolom?

Ak by som mala zhrnúť dostupnú literatúru a pramene k danej problematike tak sú relatívne chabé. Vo veľkej miere sa opierajú o fakty, dôkazy historické, o ktorých vieme, že sa naozaj stali avšak to z akého dôvodu ten alebo onen symbol vtedy použili s určitosťou nevieme stanoviť. Druhú stranu zdrojov tvoria konšpiračné teórie, ktorých je ohľadom týchto symbolov neúrekom. Do značnej miery komplikujú výskum, pretože už sú tak „premnosené“, že zasiahli každú oblasť, ktorá by sa dala skúmať, z čoho vyplýva, že nie je možné sa im vyhnúť a teda ako náhla príde bádateľ s novými výsledkami, vždy sa nájdu tí, ktorí budú tvrdiť, že to podporuje práve tú ich.

2. ÚVOD

Čo je to symbol? Prečo sa zaoberať symbolmi? Kvôli čomu skúmať ich výskyt a význam? K čomu vlastne je symbol? Tieto otázky si kladie mnoho ľudí a ja som jednou z nich. K tejto práci ma doviedlo uvedomenie si, že v mnohých rozhovoroch som natrafila na nepresnosti pri výklade znakov, nakoľko mal každý len skreslenú predstavu. Ja som svoje vedomosti ohľadom symboliky nabrala vďaka tomu, že som sa o to zaujímala. No väčšina ľudí len preberala zaužívané názory, ktoré potom posúvala ďalej bez ohľadu na to či boli alebo neboli pravdivé. A tu sa dostávame k jadru veci. Symboly, ktoré som sa rozhodla v tejto práci popísať patria medzi tzv. poškrvnené symboly, nakoľko bol ich význam, ktorý sa po tisícky rokov viac-menej nemenil zmenený v období nacizmu. A ako už býva u ľudí zvykom, každý si skôr zapamätá veci negatívne ako pozitívne. A tak sa stalo, že posvätný symbol swastiky je v dnešnom svete na mnohých miestach nenávidený a zakázaný, hoci ľudia, ktorí ho používajú nemusia mať nič spoločné s nacistickými myšlienkami. Už len ten pocit opovržlivých pohľadov na človeka, ktorý si dovoľí nosiť jeden zo znakov, ktoré boli v priebehu histórie poškrvnené, je dostatočne ponižujúci na to aby sa tohto symbolu zriekol, hoci ho nosil kvôli inému presvedčeniu než aké mu pripísalo okolie.

Preto chcem svojou prácou pomôcť pri takýchto prípadoch, aby ľudia nemuseli byť obmedzovaní len preto, že okolie nevidí iný uhol pohľadu než ten negatívny. Tak ako povedala Marie Curie-Sklodowska „Ničoho sa v živote nemusíte báť – stačí to pochopiť“ (Hart-Davis (ed.), 2011, p. 296) tak aj ja tvrdím, že najväčšie problémy vo svete zapríčiňuje práve nevedomosť. Je len pochopiteľné, že človek sa bojí toho čo nepozná, no zároveň sa každý musí naučiť prekonávať strach, ktorý nás v mnohých ohľadoch obmedzuje.

V nasledujúcich kapitolách sa preto pokúsim poodhaliť iný pohľad na symboly, ktorým mnohí pripisujú ohavnosti pod nimi páchané. Ako samozrejmosť treba brať symbol swastiky, ktorý je zo všetkých tých symbolov na tom najhoršie, a pritom jeho prvotný význam je tak vzdialený tomu, čo sa mu dnes prisudzuje. V jednotlivých podkapitolách by som chcela poukázať na jeho použitie mimo obdobie nacizmu, no zároveň by som chcela osvetliť cestu, ktorou sa dostal do súčasného postavenia. Za ďalší zo symbolov, ku ktorým sa viažu negatívne spomienky dejín je Dávidova hviezda. História tohto symbolu je popretkávaná tajomstvom, okultizmom, krviprelieváním a nádejou, ktoré si zaslúžia pozornosť, aby človek pochopil.

Istú dávku „poníženia“ nesú aj runy, ktoré sú odvtedy spájané s nacistickými jednotkami SS, ktoré ich mali tak v obľube. Všeobecne by sa dalo povedať, že vďaka nacizmu a neonacistickým hnutiam sú mnohé germánske symboly v ohrození aj v súčasnosti. Avšak neonacizmom a symbolmi, ktoré využíva sa táto práca zaoberať nebude.

V dvoch kapitolách si dávam za cieľ poukázať na symboly, ktorých povest' pravdepodobne neutrpela toľko ako vyššie zmienených, no stále ostávajú nepochopené a kvôli nacizmu je im priradený význam, ktorý sa pôvodne odlišoval. Jedná sa o symboly čierneho slnka, ktorý je odjakživa spojený s okultnými náukami, a lebky s „hnátmi“, ktorej význam sa v priebehu storočí pravdepodobne nemenil, no predsa sa nejaké odchýlky nájdu.

Mojim cieľom je nájsť odpovede na všetky otázky ohľadom daných symbolov, aby situácia kedy by mali byť v budúcnosti dezinterpretované, nenastala, resp. aby návrat k ich pôvodnému významu prebehol bez väčších problémov. Minimálne by mala táto práca pomôcť tým, ktorí chcú „vystúpiť z temnoty nevedomosti a vstúpiť do svetla“. Veď symboly nás sprevádzajú každý deň na každom kroku. Tak prečo by sme jedným mali rozumieť a iným nie?

3. SWASTIKA

O tomto symbole je možné sa vyjadriť v jednoduchosti tak, že je to jeden z najkontroverznejších symbolov od polovice 20. storočia. Zároveň možno povedať, že patrí medzi najstaršie symboly vyskytujúce sa v ľudskej histórii, ktorého pôvod nie je v súčasnosti dohľadateľ. Mnohé špekulácie tvrdia, že by to mohol byť dokonca symbol pochádzajúci z čias bájnej Atlantídy, ktoré obyvatelia ho predali starovekým civilizáciám s významom, ktorý nám sa nedochoval a ktorý je pravdepodobne navždy stratený. Toto všetko však patrí do oblasti špekulácií a konšpiračných teórií, ktoré však aj naďalej ostávajú teóriami, a teda žiadna vedecká disciplína by ich nemala ignorovať s absolútnou platnosťou, a miesto toho by mala na ne pozeráť na vedľajšiu možnú cestu, pokiaľ pre ňu nájde dôkazy.

O tom kto tento symbol prvýkrát použil a aký význam mu bol pripisovaný je možné sa dohadovať celé roky a i tak to nikam pravdepodobne viesť nebude. Miesto toho by som sa chcela v tejto práci zaoberať tým, čo vieme aspoň z časti preukázať. Ako prvý bod by som stanovila definíciu tohto symbolu, nakoľko je potrebné si ujasniť, ktoré symboly do tejto kategórie patria a ktoré možno zaradiť medzi iné.

Naskytuje sa nám teda prvá otázka – čo to je swastika? Ako tento symbol vyzerá? Swastika, viacej známa pod názvom hákový kríž, nem. Hakenkreuz, je symbol pozostávajúci z dvoch na seba kolmých rovnako dlhých čiar, ktoré sa v pravom uhle križujú v strede. Všetky štyri konce sú v tom istom bode zahnuté, „zlomené“, do pravého uhla či už doprava alebo doľava, avšak všetky musia vždy smerovať do tej istej strany (Wilson, 2010). V niektorých kultúrach, spoločnostiach, náboženstvách alebo organizáciách záleží na tom do ktorej strany sa swastika „otáča“. V tomto bode by som poukázala na menší problém, ktorý som si pri určovaní smeru rotácie, nakoľko sa vyskytujú dva smery pri tom istom symbole, čo sa týka smeru zahnutia ramien. Je totiž otáznne ako sa človek alebo skupina na swastiku pozerá:

1. Swastika rotuje v smere, v ktorom sa nachádzajú konce ramien, a teda vytvárajú efekt akoby kosili.
2. Swastika rotuje v smere, zalomenia ramien a teda efekt kosenia sa nevytvára.

Podľa autorky je prvý spôsob rotácie je viac prirodzený, nakoľko sme zvyknutí udávať smer na základe konce a nie stredu. Avšak pokiaľ by sme sa pozreli na úkazy, ktoré sa nachádzajú okolo nás, boli by sme na pochybách. Ako niektoré príklady si dovoľím poukázáť

na gymnastku so stuhou, ktorá sa otáča okolo vlastnej osi pri vystúpení – stuha sa pohybuje za ňou a teda koniec stuhy ukazuje smer, ktorý je opačný k rotácii gymnastky. To isté platí pre všetkých, ktorí majú dlhé vlasy – končeky vlasov budú ukazovať do smeru proti rotácii. Taktiež pri tanci žien s dlhými, voľnými sukňami je tento úkaz pozorovateľný. Z prírodných úkazov by som poukázala na fenomén vodných vírov. V ich prípade sa opäť potvrdzuje, že voda vsakovaná do stredu vytvára zalomenie pomyselných ramien v smere rotácie víru, t.j. znova budú konce ramien ukazovať do opačnej strany. K tejto myšlienke ma priviedol obrázok našej galaxie Mliečna dráha, kedy som si uvedomila, že hoci pri swastike ma nikdy nenapadla iná verzia rotácie ako zaužívaná (a síce, že sa otáča v smere konca ramien), pri vyobrazení galaxií ma naopak nikdy nenapadlo, že by sa mala otáčať v smere konca ramien ale naopak v smere zlomu ramien. Takouto jednoduchou myšlienkou a jej spojením som dospela k názoru, že za jeden zo základných problémov pri hľadaní jej významu je pochopenie, do ktorého smeru by sa mala „točiť“. Ako si ukážeme neskôr u niekoho to hrá význam a iných nie, a dokonca aj to, že väčšina ľudí, u ktorých má smer jej rotácie význam, sa tento smer udáva podľa zaužívaného modelu. Aj keď to možno nehrá veľký význam, rozhodla som sa načrtnúť tento menší problém pri pochopení tohto symbolu, nakoľko ho taktiež nemožno úplne ignorovať.

Ramená swastiky nemusia byť zahnuté v pravom uhle ale môžu byť zahnuté do oblúka. Konce ramien niektorých variant sú zahnuté do pravého uhla niekoľko násobne pričom vytvárajú akúsi hranatú špirálu. U variant so zahnutím ramien do oblúka sa v takom prípade vytvára špirála. Pri niektorých druhoch swastiky sa objavujú bodky – často po jednej v každom rohu okolo stredu ale aj v trojici pri koncoch ramien (Wilson, 2010). Spravidla má tento symbol štyri ramená, avšak niektorí autori prisudzujú tento názov aj symbolom, ktoré majú charakteristické rysy swastiky ale počet ramien je buď nižší (tri – to však nie je swastika ale symbol zvaný triskelion) alebo vyšší (päť alebo šesť, dokonca niekedy osem). Takto je za istý druh swastiky označovaný napríklad slovanský symbol nazývaný kolovrat. Je ťažké stopercentne rozhodnúť kedy symbol patrí do kategórie swastika a kedy je to iný symbol. V tejto práci by som sa preto chcela držať klasického vyobrazenia swastiky a teda štvorramennej.

Ako už bolo vyššie naznačené, tento symbol nesie viacero mien. V tejto práci je prezentovaný pod menom swastika. Tento názov pochádza zo sanskrtu, pričom základ slova , ktorý nesie význam, vzniká spojením slov su a asti. Su v preklade znamená dobrý (-á, -é), asti sa prekladá ako byť. Po spojení vzniká slovo swasti, čo sa dá preložiť ako „to dobré

existujúce“ (Wilson, 2010). Už z prekladu názvu tohto symbolu je jasné, že tento symbol bol nositeľom pozitívnych vlastností a teda ich má priniesť aj jeho používateľom. Thomas Wilson vo svojej práci správne poukazuje na fakt „že symbol existoval skôr ako jeho meno“ (2010, p. 16) a teda všetky tieto interpretácie, ktoré vznikajú na základe jeho meno sú len relatívne, nakoľko sa vzťahujú z meno vytvoreného neskôr. V anglosaskom období sa na území Veľkej Británie používal symbol pod menom Fylfot, čo v preklade znamená „štvornohý“. Na základe tohto názvu pre daný symbol je jasné, že vychádza z jeho vzhľadu. Vo francúzštine sa nazýval Croix Gammée alebo Gammadion. Tento názov vychádza z predpokladu, že symbol je tvorený štyrmi písmenami gamma gréckej abecedy. Podobný prípad nastáva aj pri označení daného symbolu za Thorovo kladivo, a ako uvádza autor, tak tento názor je diskutabilný (Wilson, 2010). Podľa môjho názoru tento názor nie je diskutabilný, ale je nepravdivý a teda je možné ho zamietnuť, nakoľko symbol zvaný Thorovo kladivo, má úplne iný vzhľad ako swastika a vonkoncom sa nedá naznačiť medzi nimi nejaká podobnosť. Posledným pomenovaním je už vyššie zmienený názov Hakenkreutz, ktorý je používaný v nemecky hovoriacich krajinách. Preklad tohto názvu je už jasný a síce to znamená „hákový kríž“. Pod týmto názvom vošiel do povedomia v európsky krajinách predovšetkým, podľa môjho názoru, v Strednej Európe, po II. svetovej vojne. Vychádzam na základe niekoľko ročnej skúsenosti, kedy som s ľuďmi rôzneho veku a vzdelania viedla rozhovor o tomto symbole a približne 80% z nich nevedelo, čo znamená swastika ale poznali tento symbol pod menom hákový kríž. Na základných a stredných školách sa tiež hovorí o hákovom kríži a nie o swastike.

3.1 Európa

Swastika sa objavuje v Európe od obdobia neolitu, kde sa vyskytoval u kultúry s lineárnou keramikou (Becker, 2002). Vo svojom diele *The Swastika* americký archeológ Thomas Wilson (2010) popisuje kultúry, u ktorých je možné doložiť výskyt symbolu swastika po celom svete. Je to prehľadné dielo, v ktorom sa nachádza mnoho popisov situácií, v ktorých sa daný symbol vyskytoval. Jedinou chybou je možno to, že táto práca bola napísaná ku koncu 19. storočia, čo znamená, že informácie v nej nie sú dostatočne aktualizované. Za ďalší problém pri písaní tejto práce je fakt, že z raných európskych dejín nám je význam tohto symbolu neznámy a teda nie je možné ho momentálne popísať. Autori slovníkov symbolov ako je Manfred Lurker (2005) alebo Udo Becker (2002), v nich popisujú swastiku ako solárny symbol, avšak tento význam nemáme doložený, ale vznikol na základe komparácie symbolu s inými kultúrami, u ktorých je význam tohto symbolu známy. Nakoľko tento význam ostáva neznámy mnohí autori ho označujú ako „obľúbený ozdobný symbol“.

3.2 Amerika

Severoamerickí a juhoamerickí Indiáni využívali tento symbol tiež odpradáva, tak ako všade inde vo svete. Za príklad by som uviedla kmene Kikapú, Ajovovia, Sókovia, Patawottomiovia, ktorí tento symbol nazývali „luck“¹ alebo „good luck“² a nosili ho ako prívesky alebo vo forme výšiviek na oblečení (Wilson, 2010). Podľa Mary A. Owen to boli uctievači Slnka a slnečného božstva, resp. ducha, ktorý sídlil v Slnku (Wilson, 2010). Ďalej by som uviedla oblasť Coloradskej náhornej plošiny, ktorá sa rozprestiera na území štátov Colorado, Utah, Nové Mexiko a Arizona, a je pravdepodobne najviac známym miestom kde sa tento symbol vyskytuje. Symbol swastiky bol u týchto kultúr nájdený predovšetkým na terakotových nádobách a hudobných nástrojoch používaných pri rituálnom tanci (Wilson, 2010). U Navahov je možné tento symbol pozorovať pri istých rituáloch, pri ktorých počas ceremónie je daný symbol, ktorý vyzerá ako swastika nakreslený na základe šamanovej pamäte nakoľko sa kópie tohto výjavu (znázorňujúci legendu o stvorení) nevyrábajú (Stein & Stein, 2011). Danému symbolu údajne nebol priradený žiaden určitý význam, ktorý by naznačoval, že sa jedná o symbol náboženský, a teda nesúci istý posvätný význam, alebo sa jedná len o estetický charakter ornamentu.

3.3 Hinduizmus

Symbol swastiky je nerozlučne spojený s týmto náboženským smerom. Hinduizmus ako hlavná náboženstvo územia Indie pomenúva tento symbol, ako bolo vyššie uvedené, nakoľko jeho posvätným jazykom je práve sanskrt. Zaujímavosťou je, že sa tu (tak ako aj v buddhizme) objavujú obe podoby swastiky – ľavotočivá a pravotočivá. Nie je jedno, ktorú swastiku človek používa (tak ako na tom nezáležalo v období nacizmu, čo si ukážeme neskôr). Totiž obe niesli iný význam, spravidla opačný k tomu aký niesla tá druhá. Konkrétne pravotočivá nesie aspekty pozitívne – vychádzajúce slnko, deň, život, šťastie, úspech (Lurker, 2005). Ľavotočivá teda symbolizuje negatíva ľudského života – zapadajúce slnko, noc, smrť, nešťastie, neúspech (Lurker, 2005). Gautam Chaterjee (2001) vo svojej knihe *Sacred Hindu symbols*³ uvádza názor, že swastika má predstavovať pohyb Slnka po oblohe ale aj pohyb Slnka naprieč štyrmi ročnými obdobiami, čím ho teda predstavuje ako solárny symbol (Chaterjee, 2001). Taktiež je podľa Chaterjeea najstarším dokladom swastiky jej vyobrazenie u Harapskej civilizácie v Indii, v Perzii a v Mezopotámii.

¹ Šťastie.

² Veľa šťastia.

³ Posvätné symboly hinduizmu.

Hidnuisti taktiež spájajú tento symbol so svojim božstvom menom Ganeša (Chaterjee, 2001). Tento boh je nezameniteľný a ľahko rozpoznateľný nakoľko je zobrazovaný s hlavou slona. Bol to boh múdrosti, umenia a vedy, ako aj pomocník pri prekonávaní prekážok. Taktiež je spájaná s bohom Višnu, ktorý bol pôvodne solárnym božstvom (vo védskom období) (Becker, 2002). V takomto prípade dostáva význam symbolu svetového kola, ktorého rotáciou okolo pevného stredu bola znázornená kozmická evolúcia, taktiež bola označovaná ako mužská a správna (Chaterjee, 2001). Táto interpretácia sa týka swastiky s ramenami zahnutými do pravej strany. Swastika, ktorej ramená smerujú doľava má reprezentovať slnko v období jesene a zimy, a „označuje sa ako ženská a nehodná (Chaterjee, 2001, p. 40). V dnešnej dobe sa swastika s ramenami doprava používa na vyjadrenie Višnu a swastika s ramenami doľava na vyjadrenie boha Ganešu alebo kultu Šakti. Z praktického hľadiska sa swastika využíva pri svadbách, kde musí oddávajúci pripraviť symbol na misku, do stredu postaví zlatú sošku Ganešu, ktorú potom položí do posvätného priestoru, v ktorom budú sedieť budúci manželia, aby ich posvätný zväzok bol požehnaný (Cox, A. (producer) & Cox, A. (director). (2013). *The Story of Swastika* [Motion picture]. United Kingdom: BBC Religion and Ethics Production Salford). Ďalej sa swastika maľuje na dvere alebo prah pri vstupných dverách ako ochranný symbol pred urieknutím (Becker, 2002). Vo vyššie zmienenom dokumente bolo taktiež ukázané, že tento symbol je pre hinduistov veľmi významný nakoľko je súčasťou mnohých obradov, a pre tých ktorí žijú mimo domáce prostredie, čiže Indiu je často ťažko pochopiteľné prečo by ten symbol nemali používať, nakoľko si ho tu v Európe dávajú do súvisu s nacizmom. Preto sa snažia organizovať mnohé workshopy aby širokú nehinduistickú verejnosť informovali o význame tohto symbolu.

3.4 Buddhizmus

Tak ako v hinduizme aj v tomto nábožensko-filozofickom smere sa objavujú dva druhy swastiky, v závislosti od ich rotácii, pričom každá z nich nesie iný význam (Cuthbert, 2015). V buddhizme sa za swastiku, ktorá nesie pozitívne vlastnosti považuje pravotočivá, teda tá, ktorá sa otáča v smere hodinových ručičiek. Avšak v bon buddhizme, sa za tú „správnu“ považuje ľavotočivá, čo znamená, že sa otáča v protismere hodinových ručičiek (Beer, 2003). Kvôli tomuto smeru tiež praktikujúci bon buddhisti vykonávajú modlitby okolo budov alebo púte v protismere hodinových ručičiek (Beer, 2003). Podľa Udo Beckera predstavuje symbol swastiky v buddhizme „kľúč raja“ (Becker, 2002). Tiež nemožno zabudnúť spomenúť, že

v údajných buddhových stopách nachádzajúcich sa na mnohých miestach Ázie⁴ sa nachádzal symbol swastiky (Strong, 2004). Pokiaľ sa teda nachádza v buddhových stopách, možno tento symbol pokladať za jeden z najposvätejších symbolov buddhizmu a teda jeho výklad je tiež spojený s posvätnom ako uvádza Beer – v buddhizme daný symbol znamená nemennosť bytia (Beer, 2003).

3.5 Nacistická éra

Objavenie sa symbolu swastiky v tomto období je spojené s dlhším obdobím, ktoré predchádzalo prevzatiu tohto symbolu nacistickou ideológiou, a teda jeho použitie ako reprezentatívneho symbolu tohto obdobia, ktoré trvalo do polovice 40. rokov 20. storočia. Nemožno nepodotknúť, že tento symbol bol používaný aj po roku 1945 s významom aký mu pripísalo obdobie nacizmu v Európe, a síce sa jedná o skupinu neonacistov, ktorí sa prihlasujú k nacistickej ideológii práve prostredníctvom tohto a iných symbolov.

Príbeh o spojení idey árijskej rasy a symbolu swastika, ktorá sa stala neskôr reprezentatívnym symbolom ideológie, ktorá túto ideu rasy a jej nadradenosti presadzovala, sa začal vyvíjať v Hissarliku. V rokoch 1871–1875 tu viedol archeologické práce nemecký archeológ Heinrich Schliemann, objaviteľ slávneho mesta Trója. Na tomto nálezisku objavil, jemu známy symbol swastiky⁵, ktorý sa nachádzal na mnohých keramických črepoch. Tento nález viedol k špekuláciám, ktoré sa týkali pripísaniu významu swastiky ako „významnému náboženskému symbolu našich dávnych predkov“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 32). Presnejšie sa jednalo o „dokázané“ prepojenie „mytologickej a náboženskej tradície východu a západu“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 32). Po tomto objave sa na území vtedajších centier vzdelanosti v Európe⁶ dostal do povedomia ako symbol prislúchajúci Árijcom, dokonca sa objavili tvrdenia, že je to „emblémom najvyššieho árijskeho boha“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 33).

V praxi sa preniesol predovšetkým do prostredia okultizmu. Tento vývoj sa dal predpokladať nakoľko je to symbol, vo východných tradíciách spájaný s náboženstvom a Schliemann ho tiež priradil k symbolom náboženským. Avšak pokiaľ bolo v Európe prevládajúcim náboženstvom kresťanstvo, v ktorom tento symbol nedominoval, bolo potrebné

⁴ Najviac zapáleným bádateľom týchto posvätných relikvií bol Japonec Motoji Niwa, ktorý strávil mnohé roky hľadaním a dokumentovaním Buddhových stôp, pričom sa dopátral k výsledku, že po celej Ázii sa nachádza viac ako 3 000 takýchto stôp, pričom len v Japonsku ich je viac ako 300 (Strong, 2003).

⁵ Spoznal ho z nádob, obsahujúcich tento symbol, nájdených na rieke Odre, v Nemecku (Goodrick-Clarke, 2011).

⁶ Nemecko, Anglicko, Francúzsko (Goodrick-Clarke, 2011).

ho priradiť k alternatívnej viere, ktorou sa stalo germánske pohanstvo a s ňou spojená mystika. Jedným z prvých, ktorí stáli v popredí prenikania swastiky do nacistickej éry bol spisovateľ Guido von List. Toto meno je spájané v súvislosti okultizmom a národoveckou ideológiou, ktorú dokázal spojiť v jedno (Goodrick-Clarke, 2011). Už z tohto zjednodušeného popisu je zrejmé, že jeho záujem tvorili rané germánske dejiny, germánska mytológia a mystika, na základe ktorého sa údajne chcel stať „umelcom a učencom, romantickým historikom, ktorý dokáže vyčítať minulosť z folklóru a krajiny“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 59). Práve vďaka tomu presvedčil svojich priateľov aby 24. júna 1875 s ním navštívili rímske mesto Carnuntum, kde „ponorený do svojho snenie“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 59) mal údajne osláviť podľa neho 1500. výročie porážky Rimanov germánskymi kmeňmi, pri ktorej príležitosti zakopali na tomto mieste do tvaru swastiky osem vínnych fliaš (Goodrick-Clarke, 2011). Podobné výlety neboli pre Lista ničím výnimočným. V spojení s pangermánskym hnutím a symbolom swastiky ho možno ďalej spomenúť ako autora článku „*Germanischer Lichtdienst*“⁷ v mesačníku *Scherer*. V ňom sa zaoberá o náboženský význam ohňov, ktoré boli zapalované v čase slnovratu, nakoľko sa domnieval, že symbol swastika je posvätným árijským symbolom, ktorý symbolizoval „paličku na rozkladanie ohňa, ktorou vrtením Mundelföri stvoril vesmír“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 80). Neskôr v roku 1903 v okultnom časopise *Die Gnosis* opisoval mystickú kozmogóniu, ktorej jednotlivé fázy priradil k symbolom, ktoré ich mali vyjadrovať (Goodrick-Clarke, 2011). Medzi nimi sa nachádzajú dve varianty symbolu triskelion a tri varianty swastiky. Mali symbolizovať dve fázy kozmickej evolúcie – ľavotočivé triskeliony mali interpretovať ako časť cyklu, v ktorej nastáva vývoj od jednoty do mnohosti. Pravotočivé swastiky naopak označovali cestu naspäť, cestu k jednote, ktorá má božský charakter. Ďalej pokračuje, že prelínaním sa týchto symbolov vzniklo niekoľko mystických symbolov ako je napríklad hexagram alebo maltézsky kríž (Goodrick-Clarke, 2011) Podľa neho boli tieto symboly posvätné aj preto, že sa v nich odzrkadľovali „protichodné sily všetkého bytia“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 83).

V ďalšom vývoji používania tohto symbolu zasiahla organizácia Germánsky rád. Táto antisemitské organizované zoskupenie ľudí sa objavilo na scéne okolo roku 1910, ako protipól k slobodomurárskym lóžam, stojacim za židovským spiknutím, ktoré stálo za vtedajšou situáciou v Nemecku (Goodrick-Clarke, 2011). Takto si totiž vykladali krízu v Nemecku a domnievali sa, že pokiaľ majú uspieť musia fungovať ako ich nepriatelia, teda Židia. Celá organizácia sa mala niesť v duchu tajomna a germánskych pohanských rituálov.

⁷ Germánsky kult svetla.

Hlavným cieľom teda bolo sledovať aktivitu Židov, a v druhoradom prípade si ekonomicky pomáhať. Nemožno nespomenúť aj šírenie germánstva a teda sa prikláňali ku germánskej mytológii a mystike, rituálom ale aj ku germánskej rase. Do tejto organizácie totiž mohli vstúpiť ženy aj muži, ktorí museli v prihláške uviesť podrobné informácie o farbe vlasov, očí a pleti, a rovnaké informácie boli požadované aj o ich rodičoch a prarodičoch, t.j. museli doložiť svoj germánsky pôvod (Goodrick-Clarke, 2011). S našou témou však súvisia zmienky o používaní swastiky, o ktorej zmienky nájdeme v dokumente z roku 1912 opisujúcom iniciačný rituál novicov do Germánskeho rádu, ktorý bol „zmesou rasistickej, slobodomurárskej a wagnerovskej inšpirácie“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 176-177). Po zahájení obradu všetci prítomní „urobili symbol swastiky, ktorý im majster opätovoľ“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 177), na čo zasvätil novica „do áriogermánskych a aristokratických svetových názorov rádu“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 177). Toto praktické využitie symbolu by bolo možné pokladať za ekvivalent gesta prežehnania sa v kresťanskej viere, vzhľadom k tomu, že sa jednalo o akt s náboženským nádychom. Ďalej Germánsky rád využíval tento symbol na prsteňoch, šperkoch, príveskoch a ihliciach do kravát, na ktorých sa objavovali mimo iné aj symboly rún, tak ako sa swastika začala objavovať na titulnej strane rádového spravodajstva (Goodrick-Clarke, 2011).

Priamym pokračovateľom Germánskeho rádu bola Spoločnosť Thule, čo bolo vlastne krycie meno pre rád, nakoľko sa v jeho organizácii objavovali silno pravicovo orientované praktiky a názory (predovšetkým v rituáloch). Preto v mníchovskej lóži vznikla táto spoločnosť a síce „aby sa uchránili od zbytočnej pozornosti socialistov a republikánov“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 194). So vznikom tejto organizácie vzniká aj nový emblém, ktorý mal Spoločnosť Thule odlišovať od ostatných – bol to žiariaci slnečný kotúč so swastikou, ktorý bol prekrytý dýkou. Bola to práve táto organizácia, ktorá priniesla symbol swastiky do nacistickej strany. Strana NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei), ktorá sa raku 1920 sformovala zo strany DAP, „nevychádzala z árijsko-rasisticko-okultnej koncepcie Germánskeho rádu“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 202). To, že sa Germánsky rád a Spoločnosť Thule rozchádzali, dosvedčuje Hitlerov decembrový návrh stanov strany, v ktorom dal jasne najavo, že úspech možno dosiahnuť cestou verejnej aktivity strany a nie postrannou vládou krúžkov a lóží, okolo ktorých sa vedú len samé konšpirácie (Goodrick-Clarke, 2011). Aj navzdory tomu, že sa tieto organizácie nezhodovali, existovalo medzi nimi puto v symbolickom zmysle, ktoré tvorila práve swastika. Tento symbol bol stranou prijatý, potom čo Friedrich Krohn, člen Spoločnosti Thule a Germánskeho rádu, spísal v roku 1919

memorandum *Hodí sa hákový kríž ako symbol nacionálne socialistickej strany?* (Ist das Hakenkruz als Symbol antionalsozialistischer Partei geeignet?), kde sa zaoberal myšlienkou, že DAP by mala používať ľavotočivú swastiku, ktorá v buddhizme symbolizuje šťastie, a jej opak vyjadruje neúspech (Goodrick-Clarke, 2011). Tento typ bol užívaný teozofmi a Germánskym rádom, kým pravotočivá Spoločnosťou Thule a Guido von Listom. Nakoľko nepanovala zhoda medzi užívanými swastikami, je možno potvrdiť prvotný predpoklad, že to kam sa swastika točí nehralo význam v okultných dejinách tohto symbolu na území Nemecka žiadnu úlohu. „Hitler však uprednostňoval pravotočivú swastiku s rovnými ramenami a tak vo výbore DAP presadil zmenu Krohnovho návrhu – čierna ľavotočivá swastika v bielom kruhu na červenom pozadí“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 203). Takto pozmenený symbol sa prvýkrát objavil na zakladajúcej schôdzi NSDAP v Starnbergu 20. mája 1920.

4. Čierne slnko

Slnko je typickým symbolom pre každú kultúru, spoločnosť. Niet na svete skupinu ľudí, ktorí by v priebehu svojej histórie neuctievali slnko ako boha, životodarnú energiu, život, svetlo, ako aj všetko to, čo s ním súvisí – úroda, život, teplo, svetlo. Ak by sme prihliadli na poznatky dnešnej vedy tak by sme slnko mohli uctievať ako zdroj vitamínu D, zdroj nášho šťastia, pri jeho nedostatku za zdroj depresie.

Pokiaľ je slnko symbolom tepla, svetla a života automaticky nám pojem čierne slnko evokuje chlad, tmu a z toho vyplývajúcu smrť. Je všeobecne rozšírené poznanie, že čierna je protikladom bielej, čo v tomto prípade znamená, že čierne slnko bude logicky opakom slnka a preto je aj nositeľom opozit k slnku. Je však táto úvaha a výklad symbolu na základe pomenovania správny? Môžeme takýmto spôsobom interpretovať tento symbol v prípade nacistickej éry?

4.1 Alchýmia

V období alchymistickom, ktoré trvalo v období od staroveku do 19. storočia, sa objavovali mnohé symbolické vyjadrenia látok a procesov, ktoré sa spájali s vedomosťami a experimentmi praktizovaných samotnými alchymistami. V dnešnej dobe je ťažké povedať, či tie alebo oné symboly súviseli s fyzickým svetom alebo so svetom metafyzickým. Ja to z toho dôvodu, že mnohé interpretácie týchto vyobrazení je možné aplikovať ako na svet hmoty, tak aj na svet nehmotný. Avšak aký je v tom rozdiel? Všetky náboženské, okultistické, filozofické náuky a smery sa zhodnú v tom, že to čo sa deje na jednej úrovni sa v určitom zmysle deje aj na úrovni druhej. Preto je podľa môjho názoru nemožné jednoznačne povedať čo bolo týmto symbolickým jazykom.

Čierne slnko ako symbol malo v alchýmii tiež svoje nenahraditeľné miesto ako symbol ducha a jeho vývoja, resp. určitej fázy jeho vývoja. Priekopníkom v tomto názore bol práva Carl Jung, ktorý sa snažil prepojiť stránku alchýmie, ktorá by sa dala považovať za zameranú na ducha, tak on sa snažil pochopiť ľudské podvedomie (Marlan, 2005). Na základe analýzy popisuje S. Marlan čierne slnko – sol niger ako jedno zo štádií zmeny vedomia, kedy iskra človeka, nachádzajúca sa v jeho vnútri, musí byť začiernená aby mohla znova povstať, čistá a žiariaca (Marlan, 2005). Takto by sa zjednodušene dalo popísať interpretácia daného symbolu z hľadiska psychológie alchýmie, o ktorú sa snažil C. Jung aj C. Marlan. Ako príklad popisuje C. Jung svoje pocity pri pozorovaní východu slnka – a síce sa jedná o ten zlomový

pocit, kedy temnota (ktorá je vždy znázorňovaná farbou čiernou) je ožiarená sama sebou až sa zmení do jasného rána, pričom niektoré zložky krajiny ešte zahalené v temnote vyžarujú svetlo (Marlan, 2005). Ako autor popisuje v danej knihe, je to ťažko predstaviteľné, no tento jav, ktorý by sme mohli nazvať paradoxným, existuje. Tu je možné predstaviť si, čo týmto výkladom alchymistického symbolu čierne slnko mohlo vyjadrovať.

Na druhej strane, vysvetlenie čierneho slnka môže byť v podobnom znení ako je vyššie uvedené, no s menším dodatkom. Tak ako existuje svetlo, ktoré už podvedome spájame so zdrojom svetla a teda slnkom, existuje aj slnko druhé, ktoré je čierne a teda tvorí jeho protiklad (Marlan, 2005). Avšak aj naďalej ostáva slnkom. Toto je paradox celého tohto výkladu daného tohto konkrétneho symbolu.

4.2 Nacistická éra

V období nacizmu sa s týmto symbolom stretávame predovšetkým na zámku Wewelsburg, nachádzajúcom sa v západnom Nemecku od počiatku 17. storočia. Na tomto mieste si od roku 1933 Heinrich Himmler zriadil hlavnú základňu jednotiek SS (Schutzstaffel). V zámku tento symbol nájdeme na mramorovej podlahe v sále generálov SS v severnej veži, ktorá sa mala stať stredom - centrom nového sveta. Pod touto sálou sa nachádza okrúhla miestnosť, určená k okultistickým rituálom.

Symbol nachádzajúci sa vo Wewelsburgu má podobu čierneho slnka pozostávajúceho z dvanástich lúčov, ktoré sa v troch štvrtinách od stredu lámu, čím vzniká dvanásť symbolov sig, z armanenského systému rún. Už na prvý pohľad je jasné, že podoba tohto symbolu má evokovať spojitosť s jednotkami SS. Avšak za akým účelom? Podľa preskúmaných prameňov sa nazdávam, že daný symbol čierneho slnka môže mať dva významy, s ktorými by bolo možné aj ďalej pracovať.

1. Je známe, že H. Himmler sa snažil vytvoriť elitnú skupinu nového Nemecka, a tou mali byť jednotky Schutzstaffel. Avšak ako je známe z jeho biografie, už od detstva bol vedený k histórii svojim otcom, ktorého „odborom bola germanistika, jeho koníčkom potom rané germánske dejiny“ (Hamšík, 2013, p. 16). Toto obdobie vyvolalo v Himmlerovi pocity a myšlienky, ktoré ho do konca života neopustili. Vo všetkom čo robil musel byť určitý poriadok, precíznosť a posvätnosť. Inak tomu nemohlo byť ani pri vytváraní „elity“ národa. Vnútornú štruktúru vytvoril po vzore jezuitského rádu a práve tak ako sa jeho zakladateľ Ignác z Loyoly obklopil poradcami, ktorí s ním ako s veliteľom mali tvoriť akúsi vládu, tak aj

Himmler v postavení vodcu SS sa obklopil poradcami pozostávajúcich zo šéfov hlavných úradov ústredne SS, tzv. centralizovanej veliteľskej špičky SS – počas prvého obdobia to boli Richard Walther Darré, Reinhard Heydrich, Karl Wolff, Paul Scharfe a August Heissmeyer (Hamšík, 2013). To je päť generálov SS na čele s vodcom – z toho vyplýva prvá interpretácia symbolu čierne slnko – za predpokladu, že základom tohto symbolu je dvojica sig rún, tvoriacich označenie jednotiek SS, v ktorých hlavnom stane sa tento symbol nachádza, potom môžeme predpokladať, že symbol čierne slnko sa skladá zo šiestich označení SS a teda je to reprezentujúci symbol „špičky“ týchto jednotiek.

2. Na základe vyššie zmienených faktov ohľadom Himmlerovho detstva je možné skonštruovať aj druhú interpretáciu čierneho slnka. Tak ako bol očarený ranou germánskou históriou bol očarený aj keltskou mytológiou. Táto záľuba viedla k tomu, že sa na hrade Wewelsburg inšpiroval legendou o kráľovi Artušovi a o jeho rytieroch okrúhleho stola. Na základe tejto legendy dal v hlavnej sieni hradu postaviť okrúhly dubový stôl pre seba a svojich dvanásť rytierov, okolo stola dal zhotoviť kreslá potiahnuté kožou so štítkom s ich menom a erbom každého z dvanástich generálov (Hamšík, 2013). Tu prichádza na scénu druhý význam symbolu, s ktorým je spojená podobná interpretácia ako v prvom prípade, avšak so zmenou v tom, že za základnú stavebnú jednotku nebudeme pokladať dvojicu sig rún (SS), ale naopak len jednu rúnu sig. To znamená, že v symbole máme 12 samostatných rún spojených do jedného stredy – 12 SS rytierov, a teda malo čierne slnko predstavovať vrchol velenia.

Je viac ako samozrejmé, že H. Himmler sa obklopoval ľuďmi, ktorí boli spájaní s okultizmom a okultnými dejinami Germánov, preto je na mieste domnievať sa, že aj tento symbol mal pre neho a teda aj SS jednotky určitý mystický význam, ktorý je žiaľ predmetom diskusií a všemožných teórií pokiaľ sa nenájdu dôkazy. Pokiaľ by som na tomto mieste chcela spojiť racionálnu interpretáciu symbolu (ako je uvedené vyššie) a okultistickú teóriu týkajúcu sa ideológie SS potom by bolo možné tvrdiť, že daní velitelia (či už ich bolo šesť alebo dvanásť) boli nejakým spôsobom „zasvätení“ do mystického pozadia tejto organizácie. To by potom mohla byť ďalšia interpretácia symbolu, ktorá je však až príliš diskutabilná.

Jednou vecou si však môžeme byť istí a to je symbolika farby daného symbolu. A síce ako už z názvu plynie jedná sa o farbu čiernu. Túto symboliku je možné spájať s jednotkami SS nakoľko sa symbol čierneho slnka našiel práve na ich ideologickej základni. S určitosťou vieme povedať, že daná farba sa spájala s označeniami daných jednotiek ako boli „čierne

jednotky" alebo „čierny rád“. Dokonca sa nám táto spojitosť dochovala aj v piesni, ktorú členovia SS hrdo spievali za pochodu:

„SS kráčí, z cesty pryč! Zástupy jsou připraveny! Z tyranie osvobodí tuto zemi.

Připraveni k poslednímu útoku jako naši otcové! Smrt je naší společníci a my její černí druhové.“ (Höhne, 2012, p.8)

Z uvedenej piesne vyplýva fakt, že sa stotožňovali s farbou smrti, farbou čiernou, nakoľko sa verejne vyhlasovali za jej „druhov“. Nie je neznáme, že SS sa nazývali aj jednotkami smrti, na základe krutosti, ktorú šíрили.

Na základe vyššie uvedených faktov možno s najväčšou pravdepodobnosťou povedať, že význam čiernej farby slnka sa vzťahoval k jednotkám SS a ich ideológii a štruktúre. Je možné povedať, že SS jednotky pracovali na mnohých projektoch a akciách v pozadí Nacistického Nemecka. A tak ako je známe na mnohých prípadoch z minulosti sa aj tu čierna farba slnka chápe ako protiklad toho čo je vidieť. Pokiaľ chápeme swastiku ako solárny symbol, potom jej protikladom bude práve čierne slnko. Organizácia, ktorá nesie tento symbol by teda mala byť charakteristická opozitnými charakteristikami ako jej protiklad. To v praxi znamená, že pokiaľ predstavitelia slnka vystupujú na verejnosti, rovnako ako slnko vidieť na nebi, tak predstavitelia čierneho budú pracovať v jeho zákryte, v jeho tieni (pokiaľ teda predpokladáme, že by význam čiernej mohol mať význam tieňa toho, čo je vidieť).

S týmto významom sa potom spájajú aj vlastnosti protikladne k slnku – smrť, strach, beznádej, tma a všetky negatívne vlastnosti, ktoré poznáme. Vari nevykonávali všetky tieto negatíva jednotky SS. Neboli to oni, kto prišli s Konečným riešením židovskej otázky; ktorí, riadili tajnú políciu Gestapo; ktorý vykonávali všetky tie nehumánne činnosti v táboroch smrti? Alebo to neboli oni, ktorí najviac presadzovali rasovú čistotu či viedli experimenty, ktoré by viedli k nemecky čistej krvi? Všetky tie negatíva, ktoré vyvoláva neprítomnosť slnka sedia s činnosťou „jednotiek smrti“, a teda by mala sedieť aj celková interpretácia symbolu čierne slnko.

5. DÁVIDOVA HVIEZDA

Dávidova hviezda, Magen David, Šalamúnova pečať, hexagram (Kosíková, 2004) – to všetko a mnoho ďalších sú názvy pre jeden a ten istý symbol. Je to symbol celému svetu známy vďaka náboženským tradíciám aj vďaka ezoterike a okultizmu. Jedná sa totiž o symbol šesťcípkej hviezdy, ktorá je vo väčšine prípadoch tvorená preložením dvoch rovnostranných trojuholníkov na sebe, pričom jeden smeruje svojím vrcholom nahor, druhý nadol. Je to jeden z tých symbolov, ktoré sa objavujú naprieč históriou už od počiatku civilizácií a nikto nevie kde sa vzal, čím by bolo možné ho zaradiť do kategórie k swastike, nakoľko ani korene tohto symbolu nie je možné dohľadať. Tak ako u swastiky aj tu kolujú teórie, ktoré možno označiť za konšpiračné, na základe ktorých sa snažia popísať pôvod tohto symbolu ako niečo čo nám bolo prinesené z vesmíru, alebo ako dedičstvo bájných civilizácií. Podobne ako u swastiky, si dovoľm tvrdiť, že aj keď sú to konšpiračné teórie, nemusí byť nesprávne niektoré z nich predsa len ponechať „na zadnej policičke“.

Všeobecne je prijímaný názor, že mimo interpretácie tohto symbolu ako znamenia židovskej viery, je jeho významom prekrývanie sa a teda splynutie dvoch protikladov. C. G. Jung v tom vidí prelínanie sa mužského a ženského princípu, ako aj splynutie oblasti života osobnej a neosobnej (Becker, 2002). Podobne ho vysvetľuje aj alchýmia, kde to malo symbolizovať zjednotenie ohňa (trojuholník smerujúci nahor) a vody (trojuholník smerujúci nadol), zároveň však možno poukázať na symboliku splynutia muža a ženy, ktorého výsledkom je dieťa, t.j. že znázorňoval procesy prebiehajúce vo fyzickom svete (Leet, 1999).

5.1 Arménsko

Symbol šesťcípkej hviezdy sa v Arménsku nachádza na mnohých miestach, pričom vytvára akýsi ozdobný prvok na keramike a architektúre. Zvláštnosťou v tomto prípade je menšia odchýlka v danom symbole, nakoľko sa v ňom v mnohých prípadoch nachádza tzv. koleso večnosti⁸. Tento druhý symbol sa svojím tvarom podobá swastike, až na to že má viac ramien ako štyri a teda možno považovať tento symbol za jej „príbuzného“. Príkladom tohto symbolu je rytina na mramorovej hrobke arménskeho princa Hasan Jalal Vahtengiana (1214–1261) alebo na kláštore Harichavank zo 7. storočia.

Ďalšou zaujímavosťou (ktorú som si všimla pri prehľadávaní fotografií arménskeho hexagramu) je výskyt ďalšieho symbolu v šesťcípkej hviezde a síce sa jedná o symbol Semeno

⁸ Wheel of Eternity.

života. V skúmanom symbole sa nachádza v klasickej geometrickej forme, ktorá je tvorená prienikom siedmich kružníc. Tento symbol sa vo veľkej miere vyskytuje na celom svete a jeho výklad sa vo väčšine prípadoch opiera o tzv. posvätnú geometriu, ktorá sa snaží vysvetliť význam symbolov, ktorý je podľa nej spojený s pochopením fungovania vesmíru, prírodných, fyzikálnych ako aj spoločenských zákonov, pomocou dnešných vedeckých poznatkov. Je to samostatná oblasť, ktorou by som sa príliš v tejto práci nechcela zaoberať, nakoľko vo svete ortodoxnej vedy nemá (zatiaľ) svoje miesto. Tieto druhy symbolov sa najčastejšie objavujú na arménskych stredovekých hrobkách ako je napríklad hrobka pri dedine Bartsruni.

5.2 Judaizmus

V dnešnom svete sa nám pri pohľade na hexagram vybaví spojitosť so židovskou vierou. Má ho na svojej vlajke štát Izrael, ktorý je tvorený Židmi. Nikde nevidieť problém v tom, že by to nebol židovský symbol. Dokonca aj v slovníkoch sa o tomto symbole píše ako o symbole židovstva, židovskej viery. Avšak autor Gershom Scholem, ktorý poukazuje na to, že symbol by mal niesť určitú ideu národa, skupiny ľudí, resp. by mal byť spojený s udalosťami a myšlienkami, ktoré tvorili identitu daného národa alebo viery (1996). Symbol Dávidovej hviezdy je toľko krát spomínaný v spojení s židovstvom, nakoľko sa skrz neho odkazujú na víťazstvá jeho ríše, no tento symbol „neevokuje nič z biblického alebo rabínskeho židovstva a nevzbudzuje žiadne nádeje" (Scholem, 1996, p. 66). Hexagram sa objavoval v mnohých kultúrach starovekého sveta a teda sa stalo, že sa objavoval aj na židovských hrobkách, ale to ešte nenaznačuje, že je to židovský symbol. G. Scholem uvádza príklad výskytu swastiky popri šesťcípej hviezde, a poukazuje na fakt, že tento symbol nebol určený ako znak židovstva (1996). Za najstarší znak židovstva teda pokladá menoru, sedem ramenný svietnik, ktorá svojím významom vystihovala židovstvo (Scholem, 1996). Tak to bolo do polovice 19. storočia, kedy hexagram začal prenikať z sveta kabaly do židovskej viery a teda začal naberať na význame (Scholem, 1996).

V kabale (tak ako aj v iných Východných mystických náukách) sa magicky nabitú obrazce nazývali pečate, medzi ktoré patril aj hexagram, preto sa daný symbol nazýva aj Šalamúnova pečať (Leet, 1999), nakoľko bol známym aj pod označením „Pán démonov“ (Lurker, 2005). Súvislosť tohto symbolu s menom Dávida je nejasná (Leet, 1999; Scholem 1996). Z tohto vyplýva význam hexagramu a síce ako ochrana pred duchmi, so zlými úmyslami, a démonmi.

Do 13. storočia sa emblém Dávidovho štítu alebo Šalamúnovej pečate používal skôr ako ornamentálny prvok. Zlom nastal v 15. storočí kedy „španielsko-židovský autor Izák Arama tvrdí, že na Dávidovom erbe bol vykreslený žalm 67 vo forme menory“ (Scholem, 1996). Tak ako ďalej tvrdí G. Scholem, je to zaujímavé spojenie Dávidovej hviezdy a menory, ktorá dovtedy bola symbolom židovstva, a teda nastáva posun vo význame hexagramu, nakoľko si ho začali spájať so židovstvom práve vďaka menore (1996). Ľudia ho začali spoznávať ako jeden z pôvodných symbolov židovskej viery.

Od 18. storočia sa Davidov štít používa v ustálenej forme, t.j. je spájaný so židovstvom a židovskou mágiou, a je takto rozpoznávaný zvyškom sveta, predovšetkým kresťanmi, ktorí sa vyjadrujú v jazyku alchýmie (Scholem, 1996). Samotní židovskí autori sa s takouto myšlienkou nezaoberajú ale začínajú vnímať Dávidov štít ako obraz Dávidovho domu, čo vedie k stotožňovaniu symbolu s kabalistickou Dávidovou ríšou (Scholem, 1996). Bola to však práve Praha, kde sa tento znak začal používať ako „oficiálne“ označenie židovskej komunity, odkiaľ sa rozšíril na východ (kam putoval pomalším tempom) a západ (Scholem, 1996). Vyobrazenia šesťcípej hviezdy v Prahe nájdeme na náhrobkoch, v synagógach, na pečatiach židovských spolkov ako aj súkromných osôb (Kosáková, 2004; Scholem, 1996).

Tento „zlatý vek“ Dávidovho štítu trval do 19. storočia, kedy začal jeho význam upadať, nakoľko mu nebol prisúdený žiaden hlbší zmysel a stal sa akýmsi prázdny symbolom židovstva (Scholem, 1996). Ku koncu storočia sa objavili sionisti, ktorým šlo hlavne o obrodenie národa. Tí si za svoj symbol zvolili práve Dávidov štít, ktorému chceli vdýchnuť nový význam, a ktorý bol dostatočne v tom čase rozšírený aby ho poznal každý. Najviac sa však do povedomia dostal s nástupom nacizmu, kde sa stal znakom vylúčenia Židov zo spoločnosti (Scholem, 1996).

5.3 Nacistická éra

Žltá židovská hviezda. Nášivka, ktorá bola a je známa po celom svete. Tento znak je preslávený práve skrz jeho využitie a s ním spojené udalosti, ktoré sú poznamenaní životmi miliónov ľudí. A to všetko len preto, že vtedajšej spoločnosti nevyhovoval ich spôsob života, myslenia a viera. Toto žlté označenie muselo byť viditeľné preto ju nosil na hrudi každý 6id straší ako 6 rokov, aby celý vtedajší svet videl, že to sú oni, kto sa nachádza na okraji spoločnosti a koho treba zničiť aby bola nastolená „spravodlivosť“ vo vtedajšej spoločnosti. Podľa G. Scholema to boli práve tieto udalosti, ktoré viedli k zrodeniu zmyslu tohto symbolu

– bol to totiž symbol pod ktorým „boli vraždení, pod týmto znamením prichádzali do Izraela“ (1996, p. 92). Mnohí po II. svetovej vojne tvrdili, že by mal byť tento symbol zmenený, na znamenie vzniku nového života, avšak nakoniec bola presadená myšlienka, že by Dávidova hviezda mala byť práve tým znamením nakoľko bolo „posvätené utrpením a hrôzou“ (Scholem, 1996, p. 92) a teda by sa malo stať emblémom „aby osvetľovalo cestu k životu a obnove“ (Scholem, 1996, p. 92.)

5.4 Ezoterika a posvätná geometria

Z duchovných smerov, ktoré ovplyvnili dnešnú ezoterickú scénu, by sa mohlo hovoriť o výskyte šesťcípej hviezdy v Teozofickej spoločnosti, založenej Helenou Blavatskou 17.11.1875 (Bláhová, 1997), ktorá na pečati danej spoločnosti zaujíma miesto v centre, obklopená ešte niekoľkými symbolmi z rôznych kultúr, ktoré boli v daných kultúrach posvätné. Sú to symboly Óm, ktorý v hinduizme predstavuje zvuk vesmíru a všetkých vecí v hmotnom aj nehmotnom svete a v joge je využívaný na aktiváciu šiestej čakry na mieste tretieho oka. Pod ním sa nachádza swastika v kruhu, ktorej význam je vysvetlený vo vyššie uvedenej kapitole. Z jednej strany swastiky začína chvost bájneho Ourobora – hada ktorý si hryzie vlastný chvost (v tomto prípade jeho hlava končí z druhej strany swastiky) a teda ma predstavovať cyklickosť všetkého bytia. Uprostred kruhu, tvoreného hadom sa nachádza hexagram a v ňom je vyobrazený Ankh, niekedy známy ako nílsky kríž, ktorý je symbolom nesmrteľnosti a objavuje sa na vyobrazeniach staroegyptských bohov.

Za zaujímavosť by som spomenula emblém spoločnosti nazývanej Raeliáni. Ich náboženský symbol je bol tvorený šesťcípu hviezdou, ktorej vnútorné vrcholy plynule prechádzali do vnútra tvoriac symbol swastiky. To vyvolalo vlnu pobúrenia nakoľko ich výber symbolov vyvolal vlnu pobúrenia – totiž spojili symbol židovstva (Dávidovu hviezdu) a symbol nacizmu, ktorý zavinil utrpenie miliónov ľudí (Urban, 2015).

Čo sa týka výkladu významu hexagramu v rámci posvätnej geometrie, je nazývaný pod pojmom Mer-Ka-Ba. Tento výraz predstavuje vonkajšie energetické telo, ktoré momentálne nie je plne aktivované, no pokiaľ by bolo naše telo by sa presunulo do vyššej dimenzie (Melchizedek, 2008). Drunvalo Melchizedek, priekopník v channelingu a posvätnej geometrii, popisuje tvar Mer-Ka-By ako prekrývajúce sa rovnostranné trojuholníky, pričom jeden sa pohybuje v smere hodinových ručičiek, druhý v protismere (Melchizedek, 2008). Ich rotáciou získava telo vyššie vibrácie a teda sa stáva kompatibilným pre postup do vyšších sfér (Melchizedek, 2008).

6. RUNY

Runové písmo je snáď jedno z najznámejších typov písma v Európe, a určite je jedno z najviac využívaných v pri magických obradoch. Je to najstaršie dochované písmo germánskych kmeňov, ktoré pravdepodobne vzniklo v 2. storočí nášho letopočtu (Thorsson, 1992). Užívané bolo do 7. storočia nášho letopočtu, kým nebolo celé germánske územie podrobené kresťanskej viere, ktoré so sebou prinieslo latinku (Becker, 2002). Slovo runa sa prekladá ako tajomstvo, ktoré pravdepodobne malo obsahovať, avšak presná terminológia nie je jasná (Becker, 2002). Predpokladá sa, že toto písmo vzniklo okolo 1. storočia u Germánov, ktorí sa nachádzali pri hraniciach s rímskou ríšou a teda sa snažili napodobňovať písmo Rimanov, z čoho nakoniec vznikli runy. Germánske legendy však líčia spôsob akým sa runy objavili na svete a síce, že boh Ódin, najvyšší boh germánskeho panteonu, obetoval sám seba aby sa mu runy zjavili (konkrétne vymenil svoje oko za to aby mu boli dané a aby chápal ich význam) ako je to vylíčené v *Edde*, starogermánskej ságe (Becker, 2002; Edda, 2013).

Funkcia rún nebola len jedna. Používali sa na zápis udalostí a ich menšie popisy. No predovšetkým sa používali k magickým úkonom, tzv. runovému kúzlu (Becker, 2002). V *Edde* sa uvádza príklad toho, že na zvýšenie magického účinku runy sa kreslili krvou (Lurker, 2005). Okrem toho sa používali ako amulety, ktoré mali buď pred niečím ochraňovať alebo mali zabezpečiť silu či šťastie, ich držiteľovi (King, 1996). Najčastejšie sa runy nachádzali na drevených predmetoch, ktoré sa práve kvôli zvolenému materiálu nedochovali, avšak vytvárali sa aj na predmetoch z kovu, kostí alebo kameňa (Thorsson, 1992). Pre magické účely bolo najdôležitejšie drevo, nakoľko aj ono samo malo magický charakter a síce, že bolo živé. Magický význam rún a ich použitie pre tieto účely by sa dal odvodiť od ich legendárneho pôvodu, nakoľko prvým kto runy poznal a používal bol samotný Ódin, ktorý je okrem iného považovaný za veľkého mága. Pokiaľ on používal runy aj s ich magickými účinkami aby dosiahol mágiu, je len prirodzené, že by jeho konanie napodobňovali, keďže bol ich bohom.

Pôvodná runová abeceda, nazývaná tiež futhark podľa prvých šiestich písmen tejto abecedy, obsahovala 24 rún, pričom podľa Lurkera každá z nich niesla jeden magický význam a teda celá abeceda tvorila „súhrn všetkých magických síl“ (2005, p. 438). V dnešnej dobe poznáme niekoľko runových systémov – germánsky futhark prostý, anglosaský futhork a vikingský futhork (King, 1996). Mimo týchto sa vyskytuje ešte jeden systém runového písma, ktorý sa nazýva armanenský. Táto abeceda bola využívaná v nacistickom období

a preto tvorí hlavný záujem tejto práce. Nie je to abeceda historicky podložená, dokonca je dokázané, že vznikla umelo odvodením od klasickej runovej abecedy.

6.1 Germánsky futhark prostý

Nakoľko vychádzam z knihy Bernarda Kinga *Runy* budem sa aj v tejto práci zaoberať popisom rún germánskeho futherku prostého, ktorý býva tiež nazývaný starí futhark (1996). Ako už bolo vyššie zmienené táto abeceda obsahuje 24 runových znakov, pričom každej rune prislúcha písmeno latinskej abecedy, no zároveň je nositeľom nejakého konkrétneho slova (teda aspoň vo väčšine prípadoch, nakoľko u niektorých symbolov je význam nie úplne jasný, resp. nie je jasné konkrétne slovo ktorého význam mali predstavovať). Okrem toho sú aj nositeľmi magických síl, ktoré mohli byť správnym použitím rún privolané.

ƿ - toto je prvý symbol germánskeho futharku prostého a je názov je FEHU, čo v preklade znamená dobytok, resp. vitálny zisk niečoho (King, 1996). Ako písmeno sa číta rovnako ako slovenské F (King, 1996). Jeho magická sila sa vzťahuje k materiálnemu zisku (King, 1996). Podľa Kingovej definície sa zvykne vzťahovať k bohovi plodnosti Freyovi a bohyni plodnosti a úrody Freyi, čo dáva logický zmysel nakoľko sú obaja patrónmi vitálnej sily a plodnosti prírody (ktorej súčasťou sú rastliny, zvieratá a ľudia) (King, 1996).

ᚱ - druhým v poradí je URUZ, ktorého doslovný preklad je pratur, obrovský a nespútaný pratur, ktorý sa nachádzal na územiach strednej a severnej Európy, avšak mohol mať aj význam slova úspech (King, 1996). Vyslovovalo sa ako slovenské U. Z magického hľadiska to bol symbol sily a rýchlosti, pričom mohol byť aj nositeľom sily človeku, ktorý dané zviera bol schopný skoliť. Nakoľko patrónom fyzickej sily a schopností bol veľmi obľúbený boh menom Thor, bol pratur pokladaný za jeho emblémové zviera a teda možno povedať, že sa určitým spôsobom vzťahovala táto runa k Thorovi.

ᚳ - ThURISAZ jeho význam nie je jasný no vo všeobecnosti sa jednalo o nepriaznivé aspekty prírody, podľa niektorých interpretácií by sa mohlo slovo prekladať ako obor alebo troll (King, 1996).⁹Ako písmeno sa vyslovuje ako T v anglickom slove thin (King, 1996).

ᚦ - štvrtým v poradí je ANSUZ, ktorý nesie význam boha ako takého, n najčastejšie tým mysleli práve Ódina (King, 1996). Vyslovuje sa ako obyčajné A (King, 1996). Mala

⁹ Anglosaský systém runového písma nazýva túto runu ako tīn, ktorý spôsobuje neprijemné pocity až bolesť (King, 1996).

zabezpečovať prepych, požehnanie, radosť a šťastie (King, 1996). Teda sa dá povedať, že bola nositeľom pozitívnych aspektov života.

R - RAIDO ako piata runa nesie v sebe viacero významov, ktoré sú si podobné. Sú to cesta, jazda na koni, dlhá cesta koňmo alebo so záprahom (King, 1996). Dáva sa do súvislosti opäť s bohom Thorom, ktorý jazdieval na voze po oblohe pričom vydával zvuky hromu (King, 1996). V texte sa vyslovuje ako obyčajné R.

◁ - šiestou je KAUNAZ, ktorá nemá jasnú interpretáciu, no najlepšie je jej význam vystihnúť v slovách svetlo, pochodeň alebo boľáčka, či vred (vo vikingskom futhorku sa prekladá ako horúčka), no môže mať aj vzdialený význam pre kremáciu mŕtvych (King, 1996). Vyslovuje sa ako K.

X - na siedmom mieste sa nachádza runa nazývaná GEBO. Jej význam je jasný a síce sa jedná o dar, pričom však nepoznáme povahu daru (nie je jasné či sa jedná o dar pre alebo od bohov) (King, 1996). Jej magická moc spočívala údajne v tom, že mala chrániť pred jedom v pohári pokiaľ bola na ňom nakreslená (King, 1996). Aj pri tejto rune je výslovnosť pre nás nezvyčajná a síce Gh.

P - WUNJO je opäť jedna z tých rún, ktorá nesie pozitívne aspekty ako sú šťastie, pohodlie, slávy... jednoducho predstavuje všetko to, kde nie je prítomné utrpenie (King, 1996). Vyslovuje sa ako anglické W.

H - HAGALAZ znamená krupobitie, či už prírodné alebo vo význame smršť nepriateľských šípov, t.j. predstavovala deštruktívnu stránku prírody (King, 1996). Výslovnosť sa nijak neodlišuje od obyčajného H.

† - NAUTHIS bola runov nesúcou negatívnych aspektov života ako je prekážka, potreba, nedostatok či núdza (King, 1996). Podľa Kinga niektorí autori iju stotožňujú so sudičkami zvanými Normy (King, 1996). Vyslovuje sa ako N.

I - ISAZ podobne HAGALAZ znamená nepriateľskú prírodnú silu, konkrétne ľad. Aj táto runa sa vyslovuje ako anglické písmeno, no v tomto prípade sa jedná o I.

⋈ - JERA má presný a jasný význam – žatva, rok s hojnou úrodou, resp. rok blahobytu (King, 1996). Vyslovuje sa ako obyčajné slovenské J.

Ɔ - EIHWAZ je v poradí ďalšou runou a zároveň je to runa, ktorá má tiež konkrétny význam, ktorý je tis, strom ktorý podľa Germánov pomáhal čarodejníkom, a ktorý bol posvätným stromom predkov (King, 1996). Táto runa sa vyslovuje ako anglické A [æ:].

Ɱ - PERTHO je runou, ktorej význam je záhadou, pričom by sa dala preložiť ako figúrka šachu, no podľa niektorých by mala predstavovať ženské pohlavie, resp. ženské genitálie (King, 1996). Výslovnosťou sa nelíši od písmena P.

Ʒ - runa ALGIZ je nositeľom obrany alebo ochrany vo forme amuletu (King, 1996). Niektorí sa domnievajú, že podobnosť medzi tvarom tejto runy a rozťahnutými prstami na ruke (rozťahnutou päťou) by mohlo znamenať gesto, ktorým niekto žiada nebesia o pomoc (King, 1996). Výslovnosť sa pohybuje medzi písmenami Z a R.

ᚱ - nasleduje snáď najznámejšia runa, zvaná SOWULO, ktorej význam je nezameniteľný – slnko ako nebeské teleso, zdroj života na zemi (King, 1996). Vyslovuje sa ako S.

ᚦ - TEIWAZ je v poradí sedemnástou runou a je ako jediná priamo zasvätená bohu vojny a víťazstva Týrovi (King, 1996). Tomu, kto ju mal na sebe, či už v podobe kresby alebo amuletu mala byť daná rovnaká sila totožná so silou tohto boha (Lurker, 2005). Výslovnosť sa neodlišuje od výslovnosti písmena T.

ᚷ - runa BERKANA má konkrétny význam, ktorý je názvom ďalšieho posvätného stromu – breza (King, 1996). V tomto prípade sa toto písmeno nevyslovuje ako naše klasické B (King, 1996).

ᚹ - EHWAZ je runou koní (King, 1996). Vyslovuje sa ako E.

ᚻ - MANNAZ má presne taký význam ako sa nám zdá podľa podobnosti s anglickým slovom man, t.j. znamená človek, individuum ale aj ľudstvo (King, 1996). Výslovnosť je rovnaká ako písmeno M. Z magického uhla pohľadu mala obrannú a ochrannú moc (King, 1996).

ᚾ - runa LAGUZ nesie význam vody, ktorá bola považovaná za zdroj plodnosti (King, 1996). Vyslovuje sa ako obyčajné L.

◊ ᚷ - INGUZ bol zasvätený pravdepodobne bohovi Freyovi, nakoľko zvykne vystupovať aj pod menom Ing a nakoľko je to boh plodnosti (ako bolo zmieňované vyššie) mal by byť ekvivalentom mužského pohlavného orgánu (čo je aj symbol pre samotného Freya) (King, 1996). Výslovnosť nebola uvedená.

ᚨ - predposlednou runou je OTHILA, ktorá má len jeden význam a tým je dedičnosť (King, 1996). Vyslovuje sa ako klasické O.

ᚱ - na záver je tu runa DAGAZ, ktorej význam je deň, resp. bezpečnosť denného svetla ako protiklad k neistote a strachu, hrôzy z noci (King, 1996). Výslovnosť sa neodlišuje od obyčajného D.

5.2 Armanenské runy

Tieto runy sú špeciálnou abecedou rún vytvorenou na začiatku 20. storočia okultistom Guido von Listom, ktorá sa mu mala zjaviť po tom ako bol zoperovaný na šedý zákal a nejaký čas nebol schopný vidieť (Goodrick-Clarke, 2005). Abeceda pozostávala z osemnástich rún. Pokus o ich výklad ako aj popis ich zvuku podal Guido von List v rukopise o árijskom jazyku v roku 1903, ktorý odoslal na cisársku akadémiu vied (Goodrick-Clarke, 2005). Je jasné, že sa snažil vytvoriť niečo originálne čo by bolo vlastne len nemeckým Germánom aby tak podporil teóriu ich árijského pôvodu. Veľkej obľube sa tešili jeho články o runách a starobylých árijských symboloch u vojakov v zákopoch počas I. svetovej vojny (Goodrick-Clarke, 2005). Lista je potrebné považovať za priekopníka v oblasti runového okultizmu nakoľko bol prvým, kto spojil armanenské runy a Wotanove verše vo *Výrokoch vysokého* čím priadil ku každej rune nejaký z jeho veršov a pripojil k nim okultný význam, ktorý bol popisovaný krátkym popisom, ktoré mali vyjadrovať „učenie a mravné zásady znovuobjaveného wotanovho náboženstva“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 78).

Symbols rún sa snažil vyhľadávať všade kde sa len dalo. V roku 1908 vydal štúdiu s názvom *Tajomstvo rún*¹⁰, v ktorej uvádza ako rozpoznať v rozdelení heraldických štítov tvary, ktoré by potvrdzovali jeho teóriu o tom, že sú to pozostatky runového pásma, ktoré bolo takýmto spôsobom zakódované aby prežila hrozbu kresťanstva (Goodrick-Clarke, 2005). Takto údajne dokázal prítomnosť rún a ďalších posvätných armanenských symbolov na vyše 500 erboch, ktoré boli v tom čase aktívne využívané šľachtou v Rakúsku a Nemecku (Goodrick-Clarke, 2005).

¹⁰ Das Geheimnis der Runen (Goodrick-Clarke, 2005).

Pokračovateľom armanenskej runovej tradícia bol člen Spoločnosti Thule Rudolf von Sebottendorff, ktorý svoju náklonnosť k runám prejavil v momente keď sa Kurt Eisner „vyhlásil v Bavorsku socialistickú vládu“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 194-195). Na túto udalosť reagoval ariozoficko-antisemitko-monarchistickým textom, v ktorom sa odkazuje na runu ar, ktorá je runou ich boha Walvatera a ktorá pre „Árijec, praoheň, slnko a orol“, ktorý je symbolom Árijcov (Goodrick-Clarke, 2005, p. 196). Tieto názory boli ovplyvnené Listom nakoľko v roku 1908 podal k tejto rune rovnaký význam, pričom orla pripodobnil ku germánskemu symbolu znovuzrodenia“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 196).

Ďalším významným predstaviteľom armanenských rún je Rudolf John Gorsleben, ktorý založil nové árijské hnutie po I. svetovej vojne, ktorého základom bolo mystérijné náboženstvo založené na runách a Edde, a ktorého „objasňovalo drahocenné magické dedičstvo Árijcov a odôvodňovalo ich spirtiruálnu a politickú vládu na svetom“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 208). Medzi jeho ambície patrila aj snaha zrekonštruovať spirituálnu stránku rún a ich magické využitie v praxi, čo znamenalo, že im prisudzoval vysoko mystický význam a síce, že sú to vodiče jemných energií (Goodrick-Clarke, 2005). Ich správnym použitím mal človek dosiahnuť duchovné splynutie v Bohom, nakoľko mu mali pomôcť oslobodiť sa od všetkého v materiálnom svete (Goodrick-Clarke, 2005). Mimo iné prezentoval názor, že kryštály nie sú ničím iným ako projekciou rún v hmotnom svete (Goodrick-Clarke, 2005). V súvislosti s Gorslebenom sa objavuje meno Werner von Bülow, ktorý je autorom „svetových runových hodín“, ktoré okrem iného ukazovali „spojitosť medzi osemnástimi runami a farbami, znameniami zverokruhu, bohmi mesiacov, číslami a skaldskými menami“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 214). Vedľa nich sa objavuje ešte Friedrich Bernhard Marby (1882-1966), ktorý bol zakladateľom školy runového okultizmu zdôrazňujúcej „blahodárne a liečivé účinky rún, pokiaľ sa používali ako zaklínadlá alebo ako gymnastické pozície, napodobňujúc ich tvar“ (Goodrick-Clarke, 2005, p. 215).

Toto bola stručná história vývoja armanenského systému rún, z ktorého boli neskôr prebraté jednotlivé runy H. Himmlerom a jeho jednotkami SS. Himmler prikladal veľký význam všetkému čo mohlo podporiť jeho romantické predstavy o germánskej histórii a ich nadradenosti, preto nie je ničím nezvyčajné, že bol oboznámený s podobnými informáciami, nech už boli akokoľvek pravdivé alebo nepravdivé.

7. LEBKA S „HNÁTMI“

Tento symbol vyzerá presne tak ako ju názov opisuje a síce sa jedná o vyobrazenie lebky, pod ktorou sa nachádzajú prekrížené stehenné kosti. Jedná sa o vojenský symbol využívaný armádami Európy aj Spojených štátov amerických. Najviac sa však tento znak preslávil ako poznávacie znamenie pirátov v 18. storočí. Samotný symbol evokuje negatívne myšlienky. Samotná lebka sa vykladá ako niečo, čo má spojitosť so smrťou, nakoľko je to časť ľudského tela, ktorú je možné uchopiť v plnej kráse jedine po smrti človeka, preto nie je ničím nezvyčajné keď tento symbol používajú skupiny, ktoré sa živia tým, že bojujú a teda smrť patrí k ich remeslu. Zmyslom nosenia tohto znaku mohlo byť buď to, že chceli nahnať svojim nepriateľom nahnať strach ešte pred bitkou alebo počas bitky, alebo to mohol byť symbol odvahy, a teda, že tí ktorí ho nosia sa smrti neboja a dokonca sa mohli považovať za jej priateľov, druhov.

7.1 Zlatý vek pirátstva

Ako už bolo vyššie zmienené tento znak sa stal najviac známym vďaka pirátom. Používal sa ako znamenie pirátstva od počiatku 18. storočia, kedy sa dostala čierna pirátska vlajka, s lebkou a prekríženými kosťami, do povedomia ako symbol pirátskej lode (Ehrlich, R (producer) & Markham, M (director). (1997). *The Great Ships: The Pirate Ships*. [Motion picture]. United States: Perpetual Motion Films.). Ďalej uvádza, že spočiatku existovali dva druhy pirátskych vlajok a to čierna, ktorá je viac známa aj vďaka popularizácii pirátskej tematiky na filmových plátnach, a červená, ktorá je menej známa. Pôvodne sa používala čierna vlajka ako ju opisujeme, no časom bola lebka na nej upravovaná podľa gusta každého kapitána. Asi najznámejšou variantov je čierna vlajka, na ktorej je zobrazená biela lebka a pod ňou sa nachádzajú prekrížené meče miesto kostí. Význam tohto symbolu bol jednoznačný – smrť.

7.2 Nacistická éra

V období nacizmu sa tento symbol nazýval Totenkopf¹¹ a vyzeral trochu inak ako klasická lebka s „hnátmi“. Jediný rozdiel bol v tom, že táto lebka bola trochu natočená, teda bola zobrazená dvojtretinového pohľadu a kosti sa nenachádzali pod ňou ale za ňou, teda z nich bolo vidieť len konce. Nakoľko sa tento symbol používal v nemeckej armáde v období pred nástupom nacizmu, je len prirodzené, že sa objavuje aj u nacistických jednotiek, a myslím si,

¹¹ Nem. lebka, resp. hlava mŕtveho.

že nie je prekvapivé, že to budú práve „jednotky smrti“, t.j. jednotky SS. Daný strieborný znak smrti nosili na vojenských čiapkach aby bol všetkým na očiach¹². Podobne ako tomu bolo v pirátskej dobe aj tu mal tento symbol jediný význam smrti. Dokonca aj Sávitrí Déví¹³, tzv. hitlerova kňažka, vnímala „čierne uniformy a všadeprítomné symboly smrti stelesňujúce kruté sily človeka v čase uplatnené v prospech dosiahnutia zlatého veku“ (Goodrick-Clarke, 2011, p. 129). Samotný Alois Rosenwink, riadiaci vedenie SS v roku 1925 prehlásil, že na čapiciach nosia Totenkopf aby varovala ich nepriateľov a aby si ich Vodca bol vedomý toho, že sú za jeho myšlienky ochotní položiť život (Goodrick-Clarke, 2011).

V kapitole Čierne slnko som citovala pieseň SS, ktorú zvykli jednotky Schutzstaffel spievať pri pochodoch ulicami a sprievodoch, aby som poukázala na spojitosť medzi čiernym slnkom, ich uniformami a ich myšlienkami, nakoľko sa vyhlasovali za čiernych druhov smrti. Opäť by som chcela poukázať na spojitosť medzi touto piesňou a symbolom SS, tento krát však symbolom lebky s „hnátmi“, resp. Totenkopf. Ako som v úvode tejto kapitole, v podkapitole o pirátskom období uviedla a ako je vidieť z výrokov nacistického veliteľa, lebka sa spája so smrťou. Preto sa s ňou viaže aj v tomto prípade čo by mohla dosvedčovať aj už zmienená pieseň, nakoľko sa okrem toho že čiernych, prehlasovali za jej druhov. To môže urobiť len niekto kto v to pevne verí a kto je presvedčený o tom, že smrťou je možné niečo vyriešiť. To mal byť odkaz ich nepriateľom – aby sa s nimi nehrali inak to vyriešia smrťou a mali si byť vedomí, že im v takomto konaní nič nebráni.

Aj v dnešnej dobe sa používa symbol lebky pri mnohých činnostiach, ktoré nejdú zákonnou cestou, ktoré sú zakázané alebo ktoré majú vystrašiť tých, ktorým je odkaz určený. Je zvláštne, že ľudstvo si vybudovali strach voči objektu lebky a pripísali jej len negatívne významy. Avšak nebolo to tak vždy. V mnohých kultúrach (Aztékovia, Kelti, Dajakovia) sa lebka považovala za sídlo duše, ducha a sibírski šamani, konkrétne jakugirskí, si odkladali lebky predkov aby sa s nimi mohli opätovne spojiť a aby im mohli poradiť (Becker, 2002). U Keltov sú doložené písomné zmienky antických autorov, ako napr. Diodóra alebo Poseidónia z Apameie, ktorí zmieňujú zvyk odťatia hlavy nepriateľom a ich poviesenie nad svoj dom ako trofej, čo dokazujú aj archeologické nálezy v Čechách, konkrétne za jeden z najzaujímavejších je nález fragmentu lebky s ornamentom, ktoré nevedno rozšifrovať (Waldhauser, 2001). Správy rímskeho konzula Pastumia vypovedajú a zvyku zaliť lebky do

¹² Čierny pás na čiapke dokonale kontrastoval so striebornou lebkou, čo znamená, že nemohol nikomu nepadnúť zrak na tento symbol.

¹³ Rodená Maximiani Portasová.

zlata a následne z nich piť (Waldhauser, 2001). Všeobecne sa i Keltov verilo, že lebka je „zásobníkom posvätnéj sily“ (Waldhauser, 2001, p. 92), ktorá mala ochranný účinok a zároveň bola garantom pozitívnych aspektov života ako je zdravie a úspech. Podobne aj na Melanézii sa uchovávali lebky predkov (či už svojich alebo iných klanov, pretože lebka predstavovala predkov ako celok, avšak tento pohľad sa menil od kmeňa ku kmeňu) ako garanti prosperity (Soukup, 2013). V Indii je spojovaná s niektorými bohmi (napríklad Káli), ktorí nesú určité atribúty smrti alebo asketizmu (Becker, 2002). Hoci významy lebky nemusia znamenať len negatívne aspekty ľudského života, v tejto práci ide hlavne o typ symbolu lebky, ktorý je dotvorený prekríženými kosťami. V takomto prípade bolo možné dohľadať len negatívne významy daného symbolu.

8. ZÁVER

V tejto práci sa natrafilo na mnohé problémy spojené so snahou popísať prvotné významy symbolov, ktoré boli „zneužitú“ v období nacizmu a teda im je v súčasnosti pripisovaný nesprávny význam. Väčšina problémov sa týkala nedostatku uspokojujúcich prameňov. Dá sa povedať, že s ťažkosťami pri hľadaní požadovaných informácií sa dalo počítať už na začiatku, no problém nastal, keď k danej tematike nebola dostupná žiadna literatúra, ktorá by podala nové informácie o problematike. Preto je v mnohých prípadoch ťažké nájsť pôvod symbolov a ich užívania, pričom prvotný význam ostáva tiež skrytý. Vypracovanie tejto práce viedlo aspoň k základným interpretáciám vybraných symbolov.

Za pozitívum tejto práce možno uviesť fakt, že predpoklad rozmanitého využitia vyššie rozobratých symbolov bol správny a teda je možné povedať, že nie je hodné prisudzovať symbolu len jeden význam, no je potreba brať ohľad na spoločenské pomery, geografickú oblasť a kultúru daného regiónu, v ktorom sa symboly vyskytujú. Tak ako význam gest sa od krajiny ku krajine mení aj symboly majú významy sa meniace. Zaujímavosťou je, že hoci je symbolom pripisovaný rovnaký význam všade vo svete sa jeho interpretácia zároveň mení. Ako je teda možné, že aj kultúry, ktoré sa predtým nikdy nestretli mohli užívať rovnaký symbol s podobným významom? Toto by som tiež použila ako námiet budúceho bádania nakoľko téma migrácie symbolov v priestore je rovnako slabo spracovaná ako migrácia v čase.

Pokiaľ by sa malo postupovať symbol po symbole, potom je na prvom mieste swastika, ku ktorej bolo pravdepodobne najväčšie množstvo informácií, nakoľko aj zabrala podstatné množstvo strán v tejto práci. Možno povedať, že boli vysvetlené jej významy v rámci náboženstiev hinduizmu a budhizmu, čo znamená, že jej posvätný význam bol pre praktikovateľov týchto náboženstiev bol ozrejmený a teda bolo potvrdené nesprávne vykladanie tohto symbolu väčšinou obyvateľstvom v súčasnosti. Za najväčší úspech tejto časti práce možno považovať ozrejmienie historického postupu swastiky od 19. storočia, kedy sa začala prejavovať v nemeckej inteligencii ako symbol áriogermánskej identity, až do momentu jej prvého použitia ako symbolu nacizmu.

Na druhom mieste je symbol čierne slnko, u ktorého bola absencia zdrojov vypovedajúcich o tomto symbole citeľná. Bolo možné ho ozrejmiť jedine v období nacizmu, pričom v tomto období jeho zmysel ostal aj naďalej skrytý, no predsa bolo možné načrtnúť teórie týkajúce sa jeho významu. Za problém pri osvetľovaní významu tohto symbolu je

možné považovať aj fakt, že sa pohyboval vo sférach okultizmu a tieto myšlienky ostávajú skryté dlhodobo. Potom sa ho podarilo popísať v období alchýmie aj keď nie príliš uspokojivým spôsobom, nakoľko ho bolo možné vysvetliť len prostredníctvom C. G. Junga a psychológie, a okultizmu. Za určité sklamanie je možné považovať absenciu tohto symbolu v starovekých kultúrach, nakoľko sa predpokladalo, že tam kde uctievali slnko, by sa mohla nájsť aspoň legenda ohľadom jeho protikladu. Nič také však žiadne zdroje neuvádzali. Preto by bolo potrebné preskúmať daný symbol hlbšie.

Pri Dávidovej hviezde bolo možné popísať jeho výskyt v Arménsku, v judaizme, v nacistickom období a v ezoterických tradíciách. Ani v jednom z týchto prípadov sa však nepodarilo dopátrať význam týchto symbolov. K rovnakému názoru dospeli aj autori, o ktorých sa práca opierala. Jediným miestom kde bolo možné popísať možná význam symbolu bola časť o tzv. posvätnéj geometrii, ktorá je súčasťou ezoterických náuk a teda jej význam je spojený s metafyzickou časťou bytia.

Najviac sa toho dalo ozrejmiť u rún, nakoľko sa viacerí autori zaoberali ich popisom a významom. Preto bolo možné popísať každú runu germánskeho futharku staršieho akaždej pripísať jej vlastný význam v živote Germánov. Resp. to bolo možné pri väčšine rún, nakoľko niektoré runy si svoje „tajomstvo“ vzali so sebou. S neočakávane veľkým prehľadom bolo možné dopátrať korene armanenského systému rún. Avšak jednotlivé významy týchto rún nebolo možné dohľadať, preto aj túto časť by bolo potrebné zahrnúť do predmetu ďalšieho bádania.

Nakoniec ostal symbol lebky s „hnátmi“, ktorý bol na tom pravdepodobne najbiednejšie čo sa týka informácií. Bolo možné ho popísať v období pirátov, kedy sa používal ako označenie pirátskej lode (Jolly Roger). V tejto časti kapitoly boli podané informácie o počiatku jeho užívania a jeho varianty. Avšak ani v nacistickej ére nebolo dostatok informácií o jeho presnom význame. Bolo možné vychádzať len z nepriamych zdrojov, pričom sa naskytol celkom presný obraz toho, že jediným významom v tomto období bola smrť a jej šírenie jednotkami SS, pričom to dávali najavo práve symbolom lebky.

V zhrnutí by bolo možné podotknúť, že nájsť „kolísku“ symbolov swastika a Dávidova hviezda je náročné nakoľko existuje minimálne množstvo dostupných zdrojov, ktoré by sa danou problematikou zaoberali. Preto by bolo potrebné danú tematiku rozšíriť ďalším, hlbším bádáním týchto symbolov ako aj symbolov čierneho slnka a lebky s „hnátmi“. V určitom zmysle teda možno nakoniec túto prácu chápať ako prípravu na budúce

skúmanie týchto symbolov aby bolo možné dosiahnuť požadovaný výsledok a to je vytvorenie práce, ktorá by v sebe sumarizovala všetky poznatky o vybraných symboloch.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- Becker, U. (2002). *Slovník symbolů*. Praha: Portál.
- Beer, R. (2003). *The Handbook of Tibetan Buddhist Symbols*. Chicago: Serindia Publications, Inc.
- Bláhová, A. (1997). *Helena Petrovna Blavatská (1803-1891): Život a dílo zakladatelky teosofického hnutí*. Praha: Pragma.
- Cooper, C. (1978). *An Illustrated Encyclopedia of Traditional Symbols*. London: Thames and Hudson.
- Cuthbert, R. (2015). *The Esoteric Codex: Amulets and Talismans*. Lulu.com.
- Cenková, A. (2010). *Kontroverzní symboly – Vnímání a chápání symbolů mladými lidmi*. Diplomová práce.
- Edda*, preložil Ladislav H. (2013). Praha: Argo.
- Fitzgerald, M. (2014). *Nacistická okultní válka: Hitlerova smlouva se silami zla*. Praha: Volvox Globator.
- Goodrick-Clarke, N. (2010). *Černé slunce: Árijské kultury, esoterický neonacismus a politika identity*. Praha: Nakladatelství Eminent.
- Goodrick-Clarke, N. (2011). *Hitlerova kněžka*. Praha: Grada Publishing, a. s.
- Goodrick-Clarke, N. (2005). *Tajné kořeny nacismu: Tajné árijské kultury a jejich vliv na nacistickou ideologii*. Praha: Nakladatelství Eminent.
- Hamšík, D. (2013). *Heinrich Himmler: Druhý muž třetí říše*. Vydavatelství malý princ.
- Hart-Davis, A. (Ed.). (2011). *Veda*. Bratislava: Ikar.
- Höhne, H. (2012). *Elita ve stínu smrti*. Praha: Grada.
- Chatterjee, G. (2001). *Sacred Hindu Symbols*. New Delhi: Abhinav Publications, Inc.
- King, B. (1996). *Runy*. Olomouc: Nakladatelství Votobia.
- Kosáková, E. (2004). *Slovník judaik*. Praha: Židovské muzeum v Praze.

- Leet, L. (1999). *The Secret Doctrine of Kabbalah: Recovering the Key to Hebraic Sacred Science*. Rochester, Vermont: Inner Traditions International.
- Lochtefeld, J. G. (2014). *The Illustrated Encyclopedia of Hinduism (Vol. 2)*. New York: Rosen Publishing Group.
- Lurker, M. (2005). *Slovník symbolů*. Praha: Universum.
- Marlan, S. (2005). *The Black Sun: The Alchemy and Art of Darkness*. Texas: Texas A & M University Press.
- Mees, B. T. (2008). *The Science of the Swastika*. Budapest: Central European University Press.
- Melchizedek, D. (2008). *Prastaré tajemství květu života (svazek I)*. Praha: Pragma.
- Nozedar, A. (2008). *The Element Encyclopedia of Secret Signs and Symbols*. London: HarperElement.
- Pontolillo, J. (2013). *The Black Sun Unveiled: Genesis and Development of a Modern National Socialist Mythos*. Printed by CreateSpace.
- Scholem, G. (1996). *Davidova hvězda*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky.
- Soukup, M. (2013). *Antropologie a Malenésie: z doby kamenné do kyberprostoru*. Praha: Karolinum.
- Stein, R. L. & Stein, P. L. (2011). *The Anthropology of Religion, Magic and Witchcraft*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Strong, J. (2004). *Relics of the Buddha*. Princeton: Princeton University Press.
- Svoboda, Z. (2003). *Německé insígnie: Úplný průvodce německými nacistickými insígniami z období Třetí říše*. Praha: Cesty.
- Šenkyříková, N. (2015). *Promény architektury tradičního balijského domu ve 20. století*. Bakalárska práca.
- Thorsson, E. (1992). *Futhark: A Handbook of Rune Magic*. Maine: Samuel Weiser, Inc.

Urban, H. B. (2015). *New Age, Neopagan and New Religious Movements: Alternative spirituality in contemporary America*. Oakland: University of California Press.

Waldhauser, J. (2001). *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha: Nakladatelství Libri.

Wilson, T. (2010). *The Swastika*. San Francisco: Symbolon Press.